

Bezpečnost práce v odborném výcviku

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Vypracovala:

Barbora Břeňová

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Bezpečnost práce v odborném výcviku** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 25. května 2015

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Petru Hlad'ovi, Ph.D., za metodické vedení práce, cenné rady, trpělivost a odborné vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli při psaní bakalářské práce, a také rodině a příteli za jejich trpělivost a podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou bezpečnosti práce v odborném výcviku oboru vzdělání Hotelnictví. Cílem teoretické části práce je objasnit základní pojmy bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP), bezpečnosti a ochrany zdraví (dále jen BOZ) a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve školství. Cílem práce je podat přehled základních legislativních dokumentů BOZP a zpracovat významná témata BOZP v odborném výcviku na střední škole. Dalším cílem práce je představit vybraný obor vzdělání Hotelnictví ve vztahu k BOZP, popsat průběh odborného výcviku, zásady BOZP v tomto oboru vzdělání. Metodou zpracování teoretické části je studium literárních odborných zdrojů, tvorba výpisků, jejich analýza, syntéza a srovnání. Cílem praktické části je navrhnout a provést dotazníkové šetření, ve kterém je u žáků středních škol zjišťováno, zda ve škole probíhá školení o BOZP, zda jsou dodržovány zásady bezpečnosti práce. Pro zpracování praktické části bakalářské práce je použita dotazníková metoda, pro jejíž účely je sestaven nestandardizovaný dotazník. Na základě výsledků dotazníkového šetření jsou stanovena středním školám doporučení, na co se při provádění školení BOZP více zaměřit.

Klíčová slova

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, bezpečnost a ochrana zdraví, odborný výcvik, ochranné osobní prostředky, zdravotní průkaz, školení žáků, pracoviště odborného výcviku, úraz žáka

Abstract

Bachelor's thesis deals with the issue of safety in vocational training at secondary schools, selected field of education - the hotel industry. The theoretical part explains the basic concepts of occupational health and safety at work (hereafter OHS), health and safety (hereafter BOZ), and occupational health and safety in schools. Further provide an overview of basic legislative OHS documents and handle important issues OHS in vocational training at secondary school. Another aim is to present the selected field of education hotel industry in relation to health and safety, describe the process of training occupational health and safety principles in the field of education. Methods of work include study of literary expert sources, creation of excerpts, analysis, synthesis and comparison. The aim of the practical part is to design and carry out a survey which is for students of secondary school and examines training on OHS at schools, compliance with the principles of work safety. For the practical part of thesis will be used questionnaire method for the purpose of which is made up their own standard questionnaire. Results of the survey will make recommendations on what to focus more on the implementation of health and safety training at secondary schools.

Keywords

occupational health and safety at work (OHS), health and safety (BOZ), training, personal protective equipment, health card, students training, workplace training, injury of student

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíle bakalářské práce	14
2.1	Cíle teoretické části práce	14
2.2	Cíle praktické části práce	14
3	Materiál a metodika zpracování	15
3.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	15
3.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	15
4	Současný stav řešené problematiky	17
4.1	Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci v rámci výkonu zaměstnání	17
4.2	Bezpečnost práce a ochrana zdraví ve školství	18
4.3	Zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví ve školství.....	19
4.3.1	Zásady zajištění BOZP ve školství.....	19
4.4	Kontrola bezpečnosti práce ve školství.....	21
4.5	Hygiena práce ve školství v odborném výcviku	21
4.6	Legislativní dokumenty k BOZP	22
4.7	Základní charakteristika odborného výcviku v oboru vzdělání Hotelnictví (ve vztahu k BOZP)	23
4.7.1	Význam BOZP ve výuce odborného výcviku.....	23
4.8	Bezpečnost práce v odborném výcviku oboru vzdělání Hotelnictví	24
4.8.1	Odborný výcvik oboru Hotelnictví	24
4.9	Pracovní podmínky mladistvých.....	26
4.9.1	Práce zakázané mladistvým.....	26
4.10	Ochranné pracovní prostředky	27
4.11	Zdravotní průkaz.....	30
4.12	Popis pracoviště a materiálního vybavení	31
4.12.1	Popis pracoviště cvičných učeben odborného výcviku.....	32

4.13	Bezpečnostní značky.....	36
4.14	Popis rizik, rizikových situací a prevence rizik v odborném výcviku.....	38
4.15	Školení žáků o BOZP.....	39
4.16	Dokumenty k BOZP na střední škole.....	40
4.17	Úrazy žáků v odborném výcviku.....	41
4.17.1	Úrazy při v práci odborném výcviku v gastronomii.....	42
4.17.2	Záznam o úrazu.....	43
4.17.3	Knihy úrazů.....	43
4.17.4	Hlášení úrazů.....	44
5	Praktická část	45
5.1	Cíl průzkumu.....	45
5.2	Metodologie.....	45
5.2.1	Cílová skupina.....	45
5.2.2	Výzkumná metoda.....	45
5.2.3	Vstup do terénu.....	45
5.3	Výsledky dotazníkové šetření.....	46
6	Diskuze	62
7	Doporučení pro pedagogickou praxi	65
8	Závěr	66
9	Seznam použité literatury	67
A	Záznam o úrazu (dítěte, žáka, studenta)	72
B	Dotazník	73

Seznam obrázků

Obr. 1	Kuchařský rondon Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014).	28
Obr. 2	Kuchařská čepice – lodička Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014).	29
Obr. 3	Oblečení pro servírky Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014)	29
Obr. 4	Oblečení pro číšníky Zdroj: Weste - pracovní oděvy (2014).	30
Obr. 5	Zdravotní průkaz Zdroj: Ivt imuno (2009)	31
Obr. 6	Cvičná učebna kuchyně Zdroj: Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice (2014).	33
Obr. 7	Cvičná učebna kuchyně Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014).	34
Obr. 8	Cvičná učebna stolničení – bar Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014)	34
Obr. 9	Cvičná učebna stolničení Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014).	35
Obr. 10	Značka zákazu Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)	37
Obr. 11	Značky výstrahy, nebezpečí Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)	37
Obr. 12	Značka příkazu Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)	37
Obr. 13	Informační značky Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)	37
Obr. 14	Pohlaví respondentů	47
Obr. 15	Držitelé zdravotního průkazu podle pohlaví	48

Obr. 16	Vyžádání zdravotního průkazu provozním pracovištěm	49
Obr. 17	Informovanost žáků o vykazání z pracoviště, pokud nebudou mít zdravotní průkaz	49
Obr. 18	Zúčastnili se žáci školení o bezpečnosti práce?	50
Obr. 19	Kdo prováděl školení o bezpečnosti práce	51
Obr. 20	Jakou formou sepsal učitel odborného výcviku zápis o školení bezpečnosti práce?	52
Obr. 21	Jak často se provádí školení o bezpečnosti práce?	53
Obr. 22	Seznámení žáků s ochranným oděvem a osobními ochrannými pomůckami	54
Obr. 23	Seznámení s provozním pracovištěm	55
Obr. 24	Podepsali studenti prohlášení o poučení BOZP?	55
Obr. 25	Poskytuje škola žákům dostatečné informace o BOZP	56
Obr. 26	Informovanost žáků o BOZP dle jednotlivých ročníků	57
Obr. 27	Dodržují provozní pracoviště pracovní dobu žáků	58
Obr. 28	Nosí žáci těžké věci na provozním pracovišti?	58
Obr. 29	Je na provozním pracovišti dodržována pracovní doba max. do 22. hodiny?	59
Obr. 30	Dodržení zákazu nošení ozdobných předmětů	59
Obr. 31	Jak často kontroluje učitel odborného výcviku nošení ozdobných předmětů?	60
Obr. 32	Informovanost žáků o nejčastějších úrazech	61

Seznam tabulek

Tab. 1	Respondenti v jednotlivých ročnících studia	46
Tab. 2	Kdo žáky poučil před nástupem na střední školu	48
Tab. 3	Účast žáků na školení o bezpečnosti práce v průběhu školního roku	50
Tab. 4	Kdo provádí školení o bezpečnosti práce na střední škole	51
Tab. 5	Jakou formou byl proveden zápis o školení bezpečnosti práce	52
Tab. 6	Jak často probíhá poučení o BOZP?	53
Tab. 7	Osobní ochranné pomůcky	54
Tab. 8	Informovanost žáků o BOZP dle jednotlivých ročníků	56
Tab. 9	Dodržování pracovní doby žáků na provozních pracovištích	57
Tab. 10	Kontrolují učitelé zákaz nošení ozdobných předmětů v odborném výcviku?	60
Tab. 11	Informovanost žáků o nejčastějších úrazech	61

1 Úvod

Tématem zvoleným pro bakalářskou práci je „Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci“. Bakalářská práce se zabývá problematikou v rámci odborného výcviku žáků středních škol, konkrétně se pak zaměřuje na obor vzdělání Hotelnictví.

Bezpečnost práce je chápána jako soubor pravidel, která musíme dodržovat z hlediska manipulace se stroji a pohybování se na pracovišti. Dále lze bezpečnost práce vnímat jako ochranu zdraví a života zaměstnanců, stejně jako zaměstnanců, s nimiž pracujeme. Bezpečnost práce je důležitá k tomu, abychom se chovali bezpečně nejen k sobě samým, ale i ke svým kolegům.

Při exkurzu do historie upozorňuje Neugebauer (2010, s. 7) na to, že bezpečnost práce není pouze výdobytkem druhé poloviny 20. století, ale její tradice sahají až do středověku (cechovní organizace, organizace tovaryšů atd.). V té době se však jednalo pouze o represivní opatření (podpůrné fondy apod.). O bezpečnosti práce v pravém slova smyslu hovoříme až v souvislosti s průmyslovou revolucí, ačkoli náznak obsahuje už Chammurabiho zákoník (první známá sbírka zákonů, rok 1686 př. n. l.).

Ve školství je bezpečnost práce chápána jako pravidla pro žáky, jak se bezpečně chovat na půdě školy. O bezpečnosti žáky informuje třídní učitel, v odborném výcviku jsou žáci o bezpečnosti a ochraně zdraví poučeni učitelem odborného výcviku. V odborném výcviku je důležitá bezpečnost práce, informovanost žáků o jejich právech a povinnostech. Pokyny a pravidla pro bezpečné chování žáků ve školním prostředí jsou uvedeny ve školním řádu. Studenti jsou poučeni o bezpečnosti práce v rámci školení, jak se chovat na pracovišti odborného výcviku, kde jsou například informováni o bezpečné práci se stroji.

V teoretické části se bakalářská práce zabývá problematikou bezpečnosti práce a ochranou zdraví při výkonu zaměstnání a dále pak bezpečností práce a ochranou zdraví ve školství. Bakalářská práce také přibližuje legislativní dokumenty, které jsou důležité ve školství a zabývají se problematikou bezpečnosti práce; jedná se zejména o zákony, vyhlášky, nařízení vlády a ministerstva školství. V další části se práce zaměřuje na zásady bezpečnosti práce v odborném výcviku vybraného oboru vzdělání Hotelnictví, školení žáků a základní dokumenty na střední škole.

Praktická část bakalářské práce se věnuje dotazníkovému šetření, které je provedeno na vybrané střední škole se zaměřením na Hotelnictví v Jihomoravském

kraji. Respondenty pro dotazníkové šetření byli studenti všech ročníků vybraného oboru. Praktická část seznamuje s výsledky dotazníkového šetření respondentů z hlediska pohlaví a jednotlivých ročníků. Respondenti na dotazníky odpovídali anonymně, na předem stanovené otázky s výběrem odpovědí. Otázky jsou zaměřené na bezpečnost práce, zásady dodržování bezpečnosti práce, probíhající školení a způsob provedení školení o bezpečnosti práce.

2 Cíle bakalářské práce

2.1 Cíle teoretické části práce

Cílem teoretické části bakalářské práce je vysvětlit problematiku bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP), objasnit základní pojmy týkající se bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP), klasifikovat bezpečnost a ochranu zdraví (BOZ) ve školství, dále objasnit problematiku bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP) v oboru vzdělání Hotelnictví, vysvětlit problematiku dodržování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví (BOZ) ve školství a informovat o významu BOZP v odborném výcviku. Dalším cílem bakalářské práce je klasifikovat a představit materiální vybavení pracoviště vybraného oboru střední školy z hlediska dodržování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP).

2.2 Cíle praktické části práce

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit pomocí dotazníkového šetření u žáků středních odborných škol, zda probíhá školení o bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP) v odborném výcviku vybraného oboru střední školy, kterým je obor vzdělání Hotelnictví, jak často probíhá školení, zda jsou dodržovány zásady BOZP v odborném výcviku. Na základě dotazníku určeného pro žáky středních škol oboru vzdělání Hotelnictví budou vyhodnoceny získané informace. Ze získaných informací zjištěných pomocí dotazníkového šetření bude sestaven návrh opatření zajištění školení BOZP pro střední školy.

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiálem pro zpracování teoretické části bakalářské práce je odborná literatura zabývající se bezpečností práce a ochranou zdraví při práci, bezpečností práce ve školství, hygienou práce ve školství, předpisy zaměřenými na bezpečnost práce. Dalším používaným zdrojem jsou pedagogické dokumenty vybraného oboru vzdělání střední školy – Hotelnictví. Dalším použitým materiálem pro zpracování bakalářské práce jsou odborné publikace týkající se hotelnictví, dále internetové zdroje ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pro zpracování bakalářské práce jsou rovněž využity základní legislativní dokumenty a zákony.

Metodami použitými v teoretické části jsou studium odborné literatury, analýza teoretických poznatků z odborných zdrojů, srovnávání a syntéza.

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Materiálem pro zpracování praktické části bakalářské práce jsou respondenti dotazníkového šetření středních škol se zaměřením na obor vzdělání Hotelnictví. Cílovou skupinu tvoří studenti všech ročníků (první až čtvrtý ročník) oboru vzdělání Hotelnictví na Integrované střední škole Slavkov u Brna.

Pro zpracování praktické části bakalářské práce je použita dotazníková metoda. Použitým nástrojem je nestandardizovaný dotazník, který je sestaven pro účely průzkumného šetření.

Dotazník byl administrován osobně na Integrované střední škole Slavkov u Brna v Jihomoravském kraji. Obor vzdělání Hotelnictví studuje na vybrané škole 151 žáků. Osloveni byli respondenti všech ročníků oboru vzdělání Hotelnictví 1.–4. ročníku. Vybrány byly třídy, kde studují muži i ženy. Celkový počet žáků v těchto třídách činí 106 žáků. Dotazník vyplnilo 61 respondentů.

Dotazník je zaměřen na zjištění informací od žáků středních škol o tom, jak často probíhá školení o bezpečnosti práce, poskytování informací o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (BOZP) a informování žáků o zásadách BOZP v odborném výcviku prostřednictvím střední školy nebo učitele odborného výcviku. Dosažené výsledky jsou zpracovány pomocí programu Microsoft Excel, v němž byly vy-

tvořeny tabulky s absolutními a relativními četnostmi a grafy. Data byla analyzována za využití popisné statistiky.

4 Současný stav řešené problematiky

4.1 Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci v rámci výkonu zaměstnání

Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci, hygiena zdraví se zaměřuje jak na zaměstnance, kteří jsou v pracovně právním vztahu, tak i na zaměstnance při činnostech nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (Romaněnko, 2006, s. 14). Ve školním prostředí nejde o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ale hovoříme pouze o bezpečnosti a ochraně zdraví. Tento výraz používáme při výchově a vzdělávání dětí, studentů a žáků na střední škole (Romaněnko, 1996, s. 14).

Pojem „bezpečnost práce“ je definován autory různě; např. Janáková (1999, s. 5) uvádí, že bezpečnost práce je stav pracovních podmínek zabraňující působení nebezpečných činitelů pracovního procesu zaměstnance. Zajištění bezpečnosti práce je stanoveno dodržováním požadavků na pracoviště. Podle Neugebauera (2010, s. 12) můžeme chápat bezpečnost práce jako soubor opatření (technických, organizačních, výchovných), která při správné aplikaci vytvoří podmínky k tomu, aby se pravděpodobnost ohrožení lidského zdraví snížila na minimum. Kabelková (1973, s. 3) uvádí, že „předmětem bezpečnosti práce je úsilí, které směřuje k prevenci vzniku pracovních úrazů, nehod a nemocí z povolání.“ Salač (2004, s. 23) definuje, že hlavním úkolem bezpečnosti práce je předcházet úrazům dodržováním přísných pravidel. Bezpečnostní pravidla uvádí práva, ale i povinnosti zaměstnanců. Každý pracovník musí znát bezpečnostní předpisy.

Pojetí autorů Romaněnka (1996, s. 14, 2006, s. 14), Neugebauera (2010, s. 12), Kabelkové (1973, s. 3) a Salače (2004, s. 23) významu „bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci“ je odlišné. Romaněnko (1996, s. 14, 2006, s. 14) bezpečnost práce popisuje jako poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy a zajímá se o zaměstnance, kterých se bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci (dále jen BOZP) týká. Salač (2004, s. 23) o BOZP mluví jako o dodržování daných pravidel, jež se musí dodržovat. Neugebauer (2010, s. 12) hovoří v rámci bezpečnosti práce o souboru opatření, důležitých pro vytváření vhodných pracovních podmínek tak, aby se ohrožení života snížilo na minimum. Kabelková (1973, s. 3) chápe bezpečnost práce jako preventivní opatření vzniku rizik úrazů.

„Bezpečnost práce je tvořena vzájemným vztahem tří základních prvků:

- **člověk** (zaměstnanec),
- **stroj** (zařízení),
- **pracovní podmínky**“ (Čermák, 1997, s. 7).

Tyto vztahy jsou vzájemně propojeny. Člověk pracuje s nějakým přístrojem nebo zařízením v určitých pracovních podmínkách. Pro bezpečnost práce jsou důležité pracovní podmínky a prostředí. Zaměstnanec může být sám sobě nebezpečný, pokud nemá zajištěné vhodné pracovní prostředí. „Pracovní podmínky jsou ovlivněny nejen vedlejšími projevy vlastního zařízení, ale také projevy pronikajícími z okolních pracovišť“ (Čermák, 1997, s. 8). Pracovní podmínky bezpečnosti práce jsou vytvořeny stavebně technickým řešením pracoviště. Důležitou pracovní podmínkou je dostatek ploch pro pracovní místo a manipulaci se surovinami a hotovými pokrmy. Musí být zabezpečena dostatečná výměna vzduchu a osvětlení pracoviště (Sedláčková, Otoupal, 1998, s. 28).

4.2 Bezpečnost práce a ochrana zdraví ve školství

Ve školním prostředí nejde o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ale hovoříme pouze o bezpečnosti a ochraně zdraví. Tento výraz používáme při výchově a vzdělávání dětí, studentů a žáků na střední škole (Romaněnko, 1996, s. 14).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zabezpečuje bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci žáků na středních školách, udává informace o tom, jak jsou stanovené podmínky pro bezpečnost práce a ochranu zdraví žáků. Urban (2014) uvádí, že pro resort školství jsou stanovené povinnosti v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (BOZP) dvojnásobně těžší než v jiných odvětvích, protože vedle zaměstnanců se ve školách pohybuje hlavní objekt vzdělávacího procesu – žáci. Problematika bezpečnosti práce ve školství je velmi složitá, protože zasahuje do mnoha speciálních oborů, neboť školství připravuje žáky pro všechny profese a obory. Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově, činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb (§ 29 školského zákona). K zabezpečení tohoto úkolu škola přijímá – na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím – opatření k prevenci rizik (§§ 101,102a zákoníku práce (ZP)). Škola zajišťuje žákům bezpečnost a ochranu zdraví při práci – pomocí prevence rizik – tím se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům,

odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Škola musí mít právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, což jsou např. předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy a dokumenty, technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o zacházení s hořlavinami, chemickými látkami a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví (§ 349 odst. 1 ZP).

4.3 Zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví ve školství

Školský zákon č. 561/2004 Sb., se zabývá bezpečností a ochranou zdraví při práci ve škole a školských zařízeních. Jeho § 29 uvádí, „že školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činností a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. Škola musí vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá“ (Školský zákon, 2004, s. 102727).

4.3.1 Zásady zajištění BOZP ve školství

Škola je povinna zajišťovat potřebná školení BOZP, vést o nich dokumentaci, kontrolovat dodržování předpisů. Vedení dokumentace o BOZP je její nezbytnou součástí a musí se pravidelně aktualizovat. Škola je povinna zajistit podmínky pro poskytnutí potřebné první pomoci, aby s touto problematikou byli seznámeni zaměstnanci a žáci školy. Ženám a mladistvým musí zajistit vhodné pracovní podmínky. Škola zajišťuje správné řešení pracovních úrazů zaměstnanců a žáků, postupuje v souladu s platnou legislativou a spolupracuje s příslušnými

kontrolními orgány. Dbá na dodržování zákazu kouření na pracovišti a na dodržování práv, ale i povinností zaměstnanců i žáků (BOZP ve školství, 2012).

„Povinnost školy zajistit BOZ při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech vyplývá z platných předpisů. Aby bylo dosaženo klíčových kompetencí vztahujících se k ochraně zdraví žáků a jejich bezpečnosti, přijímá škola soubor opatření zaměřených na prevenci rizik, poučení žáků a dohledu nad žáky“ (Stejskalová, 2013, s. 68).

Škola musí zajistit při výuce odborného výcviku náležitý pedagogický dozor. Pedagogický dozor je základním prvkem, který upravuje povinnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví ve školství. Povinnost zajištění dozoru a odpovědnost za něho vychází ze zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon. Pedagogičtí pracovníci podle uvedeného předpisu vykonávají dozor nad žáky podle pokynů ředitele školy, a zvláštních předpisů i mimo školu nebo školské zařízení, např.: při praktickém vyučování (Romaněnko, 2006, s. 150–151). Výkon dozoru pedagogickými pracovníky má odraz i v základním soukromoprávním kodexu, zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který mimo jiné v ust. § 2920 a 2921 stanoví, že pokud nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, tedy typicky např. žák základní školy, není způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, odpovídá za jím způsobenou škodu společně s ním, případně i výlučně sám, ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. (Občanský zákoník, 2012, s. 1335).

Škola musí zajistit bezpečné pracoviště v případě odborného výcviku mimo školní prostředí, tedy v prostorách smluvních pracovišť. Na smluvních pracovištích zajišťuje bezpečné pracoviště zaměstnavatel. K těmto „zásadám bezpečnosti v gastronomii“ patří:

- Každý pracovník musí být při příchodu na nové pracoviště seznámen s platnými bezpečnostními předpisy.
- Pracovníci mají povinnost nosit předepsaný pracovní ochranný oděv, vhodnou obuv a pokrývku hlavy.
- Ochranný oděv musí být udržován v čistotě.
- Složení předepsaného oděvu je závislé na druhu vykonávané práce (bílé kalhoty, blůza, zástěra, pokrývka hlavy – někdy + nepropustné zástěry a obuv)“ (Musil, 2014, s. 182).

Uvedení autoři se shodují na zajišťování zásad v odborném výcviku z hlediska BOZP. Romaněnko (2006, s. 150–151) poukazuje na to, že pedagogický dozor nebo

dozor dospělé osoby v odborném výcviku, praxi na pracovišti je velmi důležitý. Pedagogický dozor odpovídá za bezpečnost žáků.

4.4 Kontrola bezpečnosti práce ve školství

Bezpečnost práce ve školství zajišťuje a kontroluje Česká školní inspekce (ČSI). „Česká školní inspekce v rámci svých kompetencí mj. zjišťuje a hodnotí podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních zapsaných do školského rejstříku“ (Novák, 2008, s. 47).

„V rámci analýzy dokumentace ČSI posuzuje, zda a jak je ve školních vzdělávacích programech začleněna problematika do obsahu vzdělávání (§ 28 odst. 1 školského zákona). Zjišťuje, jak jsou upraveny podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví ve školních a vnitřních řádech (§ 30 školského zákona)“ (Novák, 2008, s. 47). Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví ve školství je upravena mj. v metodickém pokynu MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (Novák, 2008, s. 48).

4.5 Hygiena práce ve školství v odborném výcviku

Bezpečnost a hygiena práce úzce souvisí s bezpečností práce a dalším zaměřením bakalářské práce z pohledu bezpečnosti práce v odborném výcviku oboru vzdělání Hotelnictví. Odborný výcvik je vykonáván na pracovišti obsluhy a provozu kuchyně, kde je hygiena práce a osobní hygiena žáků důležitým hlediskem dodržování bezpečnostních pravidel.

Bezpečnost a hygiena práce je vědní disciplínou, která studuje a zkoumá příčiny negativních jevů a vlivů v podmínkách pracovního procesu a prostředí. Obsahuje v sobě dvě základní činnosti, rozbor podmínek práce s ohledem na možný vznik ohrožení zdraví. Využívá poznatků z jiných vědních disciplín, např.: věd přírodních, technických i společenských (Otáhal, 1996, s. 2). Hygiena je péče o čistotu a zdraví. Na její dodržování dohlíží příslušní pracovníci a hygienická stanice. Z hlediska hygieny práce musí každý pracovník vlastnit zdravotní průkaz (Salač, 2004, s. 22). Pracovníci veřejného stravování musí dodržovat osobní hygienu a pravidla pracovní hygieny.

4.6 Legislativní dokumenty k BOZP

Součástí, která úzce souvisí s bezpečností a ochranou zdraví při práci (BOZP), je základní legislativa, nařízení a zákony, které definují základní ustanovení o BOZP. Je důležité uvést základní přehled dokumentů.

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů v platném znění. Zákon se zabývá hlášením úrazů, evidencí úrazů studentů a žáků, záznamem o úrazu žáka.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění, upravuje právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, tyto vztahy jsou pracovněprávní, upravuje práva zaměstnanců, pojednává o bezpečnosti práce o ochraně zdraví při práci.
- Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků, nařízení vlády upravuje povinnosti zaměstnavatele poskytovat ochranné pracovní prostředky, mycí, čistící a dezinfekční prostředky.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví.
- Vyhlášky č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku, vyhláška upravuje podrobnosti organizace školního roku, druhy, délky a termíny jednotlivých školních prázdnin v základních a středních školách a termíny vydání vysvědčení v těchto školách.
- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), zpracovává příslušné předpisy Evropského příslušenství,

upravuje v návaznosti na zákoník práce další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

- Zákon č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, zpracovává příslušné předpisy v Evropských společenstvích, upravuje rizikové faktory pracovních podmínek, jejich členění, hygienické limity, metody a způsob jejich zjišťování, způsob hodnocení rizikových faktorů z hlediska ochrany zdraví zaměstnance.
- Nařízení vlády 101/2005 Sb., nařízení vlády o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, nařízení zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje podrobnější požadavky na zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví na pracovišti a v pracovním prostředí.
- Zákon č. 258/2000 Sb., inspekce práce, zákon upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek a služby péče o dítě v dětské skupině, působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti při kontrole a sankce za porušení stanovených povinností.
- Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., pracovní úrazy, nařízení zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie a upravuje způsob a obsah evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, hlášení smrtelného pracovního úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu.

4.7 Základní charakteristika odborného výcviku v oboru vzdělání Hotelnictví (ve vztahu k BOZP)

4.7.1 Význam BOZP ve výuce odborného výcviku

Bezpečnost práce a ochrany zdraví při práci je velmi důležitou součástí každého oboru, kde probíhá odborný výcvik. Žáci pracují s různými stroji, nářadími, vykonávají práce, které mohou ohrožovat zdraví jejich i ostatních. Žáci musejí znát všechny předpisy o bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci (BOZP), zúčastnit

se školení o bezpečnosti práce před zahájením odborného výcviku. Znalosti v oblasti bezpečnosti práci jsou významné pro výkon pracovních činností.

Absolventi oboru Hotelnictví nacházejí uplatnění ve středních technickohospodářských funkcích ve službách stravovacích, ubytovacích a dalších službách cestovního ruchu. Absolventi budou vykonávat odborné činnosti provozní, marketingové, řídicí činnosti na různých pracovních pozicích. Pro absolventy je důležitá znalost a chápání bezpečnosti práce i péče o zdraví své i svých spolupracovníků (dalších osob vyskytujících se na pracovištích např.: klienti, zákazníci restaurace, návštěvníci cestovního ruchu) jako její nedílné součásti. Absolventi musejí znát a dodržovat základní právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence. Důležité je, aby si absolventi osvojili zásady a návyky bezpečné a zdravé neohrožující pracovní činnosti, měli by umět rozeznat možnost nebezpečí úrazu, ohrožení zdraví (RVP hotelnictví, 2007, s. 12).

4.8 Bezpečnost práce v odborném výcviku oboru vzdělání Hotelnictví

4.8.1 Odborný výcvik oboru Hotelnictví

Odborným výcvikem v oboru Hotelnictví rozumíme praktické předměty „Technika obsluhy a služeb“ a „Technologie přípravy pokrmů“. Jsou to odborné předměty doplněné praktickou výukou, cvičením, které se uskutečňuje v odborných učebnách školy (cvičná kuchyně, učebna stolničení, školní kuchyně). Kromě toho výuka probíhá ve škole, školských zařízeních, reálných pracovištích hotelu, stravovacích úsecích, v gastronomických provozech, cestovních kancelářích, lázeňských provozech. Studenti své znalosti dále rozvíjejí na praxi, kdy navštěvují hotely, restaurace, kuchyně, cestovní kanceláře, lázeňské komplexy. Studenti praxi vykonávají v intervalech stanovených školou podle časové dotace stanovené ŠVP. Každý student by měl projít všemi pracovišti.

Školní řád vybrané střední školy, Integrované střední školy Slavkov u Brna, hovoří o odborné praxi a učební praxi. Učební praxe probíhá ve škole v učebnách určených pro výuku učební praxe, uskutečňuje se v prvních dvou ročnících studia. Odborná praxe se uskutečňuje v oboru Hotelnictví během studia ve dvou až čtyřtýdenních blocích na pracovištích fyzických a právnických osob a může částečně probíhat v období hlavních prázdnin.

Odborná praxe a učební praxe je spolu s odbornými předměty základem odborné přípravy žáků na povolání, v níž získávají vědomosti, dovednosti, návyky a zručnosti zvoleného oboru, potřebné pro výkon budoucího povolání. Praxe se uskutečňuje v rozsahu stanoveném školním vzdělávacím programem ve škole, školském zařízení nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob. Praxi žáků vyučuje učitel odborných předmětů v rámci školy a školského zařízení. Na pracovištích fyzických nebo právnických osob je prováděna pod vedením a dozorem instruktorů (Školní řád, 2014, s. 10).

Učební praxe probíhá v rozsahu vyučovací jednotky, kterou je vyučovací den, jehož délka je stanovena na 6 vyučovacích hodin, přičemž vyučovací hodina trvá 60 minut. Žáci procvičování dovedností provádí na pracovištích fyzických nebo právnických osob pod vedením a dozorem pověřených zaměstnanců této fyzické nebo právnické osoby (dále jen instruktor). Při odborné praxi (probíhá na pracovištích fyzických osob) a učební praxi (probíhá v budově školy) žáků musí být dodržována pracovní doba. Vyučovací den je rozdělen na dopolední a odpolední vyučování. Dopolední vyučování ve vyučovacím dni začíná nejdříve v 7 hodin a odpolední vyučování ve vyučovacím dni končí nejpozději ve 20 hodin. Týdenní rozvrh vyučování žáků je upraven tak, aby mezi koncem jednoho vyučovacího dne a začátkem následujícího dne měli odpočinek alespoň 12 hodin. Přestávky na odpočinek mají žáci na pracovištích shodně s jejich zaměstnanci v souladu s ustanovením zákoníku práce. Délka přestávek se nezapočítává do doby trvání vyučovacího dne. Žáci respektují, že docházka do odborné a učební praxe bude přizpůsobena potřebám pracoviště (odpolední směny, soboty, popř. neděle a svátky).

Žáci jsou povinni řídit se aktuálními vydanými pokyny „Povinnosti žáka na praxi u oboru hotelnictví“ vydané zástupcem ředitele pro praktické vyučování, dále musí dodržovat předpisy o ochraně a bezpečnosti práce, hygienické a požární ochrany a používat osobní ochranné prostředky, dodržovat ustanovení vnitřních řádů pracovišť a důsledně se řídit režimem dne a pokyny instruktora pracoviště (Školní řád, 2014, s. 10–11).

Školní řád Integrované střední školy Slavkov u Brna oboru Hotelnictví uvádí, že žáci mají zakázáno z hlediska bezpečnosti žáků v odborném výcviku „dle čl. 11 odst. 3 metodického pokynu MŠMT ČR čj. 37 014/2005-25 z důvodu bezpečnosti a hygieny práce v době praktického vyučování (odborný výcvik, učební a odborné praxe) a v době vyučování tělesné výchovy používat ozdobné a jinak nevhodné a nebezpečné předměty (náušnice, prsteny, řetízky, náramky, náhrdelníky, pier-

cing, aj.), nosit do školy předměty ohrožující zdraví a bezpečnost žáků a zaměstnanců školy“ (Školní řád, 2014, s. 4).

4.9 Pracovní podmínky mladistvých

Zákoník práce č. 262/2006 Sb., hovoří o pracovních podmínkách mladistvých. Dle § 243 jsou zaměstnavatelé povinni vytvářet mladistvým příznivé pracovní podmínky pro všestranný rozvoj duševních a tělesných schopností mladistvých. § 244 uvádí, že zaměstnavatelé musí mladistvé zaměstnávat pouze pracemi, které jsou příznivé jejich fyzickému a rozumovému rozvoji, a poskytují jim při práci zvýšenou péči. § 245 udává, že zaměstnavatel nesmí mladistvé zaměstnance zaměstnávat prací přesčas a prací v noci. Výjimečně mohou mladiství zaměstnanci starší než 16 let konat noční práci nepřesahující 1 hodinu, jestliže je to potřeba pro jejich výchovu k povolání, a to pod dohledem zaměstnance staršího 18 let. Dle § 246 mladiství zaměstnanci nesmějí být zaměstnáváni pracemi, jež jsou se zřetelem k jejich anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem v tomto věku pro ně nepřiměřené.

Ministerstvo zdravotnictví stanoví vyhláškou v dohodě s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy práce a pracoviště, která jsou mladistvým zaměstnancům zakázána, případně podmínky, za nichž tyto práce mohou konat. Zaměstnavatelé nesmějí zaměstnávat mladistvé zaměstnance také pracemi, při nichž jsou vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu nebo při jejichž výkonu by mohli vážně ohrozit bezpečnost a zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných fyzických osob. § 245 uvádí, že zaměstnavatel je povinen vést seznam mladistvých zaměstnanců, kteří jsou u něj zaměstnáni; seznam musí obsahovat jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a druh práce, jež tento zaměstnanec vykonává. § 247 udává, že zaměstnavatel je povinen na své náklady zajistit, aby mladiství zaměstnanci byli vyšetřeni lékařem, a to před vznikem pracovního poměru a před vykonáváním práce, pravidelně podle potřeb zaměstnavatele, minimálně však jedenkrát ročně (Zákoník práce, 2006, s. 3199).

4.9.1 Práce zakázané mladistvým

Žáci oboru vzdělání Hotelnictví pracují na odborné praxi v provozovnách restaurace, kuchyní apod. Setkávají se s těžkou prací, kdy mohou tahat těžká břemena, jako jsou např. přepravky s nápoji, bedny s masem nebo s jiným zbožím. Dívky ve věku

od 16 do 18 let nesmějí přenášet břemena nad 13 kg při ručním přenášení, břemena nad 30 kg při přenášení na nosítkách ve dvou, břemena nad 65 kg při ruční dopravě na čtyřkolovém vozíku. Mladiství obojího pohlaví mladší 16 let nesmějí přenášet břemena nad 10 kg ručním přenášením, břemena nad 25 kg přenášení na nosítkách ve dvou, břemena nad 50 kg při ruční dopravě na čtyřkolovém vozíku (Loveček, 1995, s. 25–27).

Informace, kterou uvádí Loveček (1995, s. 25–27) ve své publikaci, je stará 8 let. Dnes ji nahrazuje nový předpis č. 288/2003 Sb., kterým je vyhláška udávající předpis prací zakázaných ženám a mladistvým. Dle předpisu chlapci ve věku od 15 do 18 let mohou zvedat, přenášet břemena ve stoje nebo vsedě od 15 kg do 20 kg. Počet zdvihů ve stoje za minutu se dále, rozlišují podle věků chlapců; při pracovní poloze vsedě nesmí být hmotnost břemene větší než 5 kg. Dívky dle předpisu ve věku od 15 do 18 let mohou zvedat a přenášet břemena od 10 kg do 15 kg. Při pracovní poloze vsedě nesmí být hmotnost břemene větší než 5 kg pro věkovou skupinu 17 až 18 let, 4 kg pro věkovou skupinu 16 až 17 let, 3 kg pro věkovou skupinu 15 až 16 let (Vyhláška udávající předpis prací zakázaných mladistvým, 2003, s. 4850 – 4853).

4.10 Ochranné pracovní prostředky

Povinností zaměstnavatele je seznámit zaměstnance s osobními ochrannými prostředky; povinnost poskytnout je zaměstnanci vyplývá ze zákona č. 262/2006 Sb., kterým je zákoník práce, § 104 se zabývá osobními ochrannými pracovními prostředky a ochrannými nápoji. Není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky ochrany nebo opatření v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky.

Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem (Romaněnko, Skácelík, 2004, s. 161).

Za osobní ochranné pracovní prostředky se nepovažují běžné pracovní oděvy a obuv, jež nejsou určeny k ochraně zdraví, neslouží k ochraně před riziky (Neugebauer, 2010, s. 13). Osobní ochranné pracovní prostředky musí odpovídat podmínkám na pracovišti, respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnance a musí být přizpůsobeny fyzickým předpokladům zaměstnance (Janáková, 1999, s. 52).

Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanovuje rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků, § 3 říká, že ochranné prostředky musí být po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko, musí odpovídat podmínkám na pracovišti, musí být přizpůsobeno fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců, musí respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnanců (Romaněnko, Skácelík, 2004, s. 162).

Pracovníci ve společném stravování (restaurace, kuchyně) jsou povinni nosit předepsaný ochranný pracovní oděv a obuv. Složení oblečení je závislé na druhu vykonávané práce. V zásadě se jedná o dvoudílný pracovní oděv; pro muže jednobarevný bílý nebo dvoubarevný (blůza a kalhoty rozdílné barvy), pro ženy pak pracovní bílé šaty. Pracovní oděv je doplněn o zástěru a vhodnou pokrývku hlavy (Sedláčková, Otoupal, 1998, s. 28).

Studenti jsou během odborné praxe, učební praxe v přímém kontaktu s provozem kuchyně, pohybují se na pracovišti restaurace jako obsluha. K tomu aby mohli vykonávat praxi v těchto provozech, musí mít každý student příslušný ochranný oděv. V provozu kuchyně se za povinnou výbavu každého kuchaře, pomocného kuchaře považuje rondon (obr. 1), kuchařská košile, kuchařské kalhoty, trička, obuv pro kuchaře s plnou špicí a protiskluzovou podrážkou. K tomuto oblečení patří i doplňkové věci jako zástěra, utěrka, příručník, kuchařská čepice – lo-dička (obr. 2.)

Obr. 1 Kuchařský rondon
Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014).

Obr. 2 Kuchařská čepice – lodička
Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014).

Pro práci číšníka, kterou si každý žák vyzkouší během svého studia, se za předepsané oblečení považuje pro dívky společenská sukně nebo společenské kalhoty, košile, vestička, společenská obuv (lodičky, nízké boty s uzavřenou špičkou a přezkou přes kotník) ukázka (obr. 3.).

Obr. 3 Oblečení pro servírky
Zdroj: Weste – pracovní oděvy (2014)

Pro chlapce jsou předepsané společenské kalhoty, košile, vestička, společenská obuv (obr. 4.). Doplnkovými věcmi se pro chlapce i dívky rozumí příručník, motýlek, kravata, šátek, zástěra. Tento oděv si každá škola většinou nechává šít pro žáky na míru a každá střední škola má svůj vlastní oděv pro číšníky s vyšitým logem školy nebo s vlastními barvami školy. Pokud to škola neposkytuje, žáci si tyto oděvy opatřují sami na základě předepsaných požadavků.

Obr. 4 Oblečení pro číšníky
Zdroj: Weste - pracovní oděvy (2014).

4.11 Zdravotní průkaz

Při výkonu práce v provozních pracovištích, při práci nebo manipulaci s potravinami je každá fyzická osoba povinna mít u sebe při výkonu pracovní činnosti zdravotní průkaz a na vyzvání ho předložit orgánu ochrany veřejného zdraví, informovat praktického lékaře o druhu a povaze své pracovní činnosti, podrobit se v případě potřeby prohlídkám a vyšetření, uplatňovat při výkonu pracovní činnosti znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví, dodržovat zásady osobní a provozní hygieny (Burešová, 2014, s. 122).

Obor vzdělání Hotelnictví je určen pro žáky s dobrým zdravotním stavem, bez poruch pohybového aparátu, alergií, bez chorob provázených záchvatovými stavy, bez poruch chuti, sluchu a čichu. Tento předpis, nařízení musí mít v souladu se zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, každý žák potvrzen potravinářským průkazem, kde je uvedeno, že je zdravý a způsobilý pracovat v potravinářském provozu. V § 19 tohoto zákona jsou taxativně vyjmenovány všechny činnosti; jedná se o provozování stravovacích služeb, výrobu potravin, uvádění potravin do oběhu, výrobu kosmetických prostředků, provozování úpraven vod, provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb, provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže a ve které se používají k péči o tělo speciální přístroje. Průkaz musí nosit vždy u sebe při výkonu zaměstnání. Součástí vlastnictví potravinářského průkazu jsou také pravidelná školení týkající se hygienických zásad (Zákon o ochraně veřejného zdraví, 2000, s. 3628). Rozsah znalostí, které musí držitel průkazu ovládat, je uveden ve vyhlášce č. 400/2009 Sb., o rozsahu znalostí a dalších podmínkách k získání odborné způsobilosti v některých oborech ochrany ve-

řejného zdraví. (Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění vyhlášky č. 374/2006 Sb., 2009, s. 6649). Ukázka potravinářského průkazu níže (obr. 5.).

II. PRACOVNÍK JE POVINEN:

1. Uložit průkaz u vedoucího provozovny (pracoviště) a ve stanovených případech jej mít při sobě.
2. Zachovávat všechny zdravotnické pokyny o hygieně, osobní čistotě a o správném zacházení s potravinami.
3. Bezodkladně hlásit vedení závodu nakažlivé nebo horečnaté, průjmové a kožní hnisavé onemocnění své nebo člena své domácnosti a v těchto případech neprodleně navštívit svého ošetřujícího lékaře, upozornit ho na skutečnost, že jste držitelem zdravotního průkazu a podrobit se příslušným vyšetřením a pokynům lékaře.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem se seznámil s výše uvedenými povinnostmi a budu je dodržovat.

.....
Podpis pracovníka

ZDRAVOTNÍ PRŮKAZ PRACOVNÍKA V POTRAVINÁŘSTVÍ

Jméno a příjmení

.....
naroden dne v

Rodné číslo

Číslo obč. průkazu

Adresa bydliště

.....
Druh práce

Zaměstnavatel

.....
Tento průkaz platí na dobu:*)

a) od do

b) od na dobu neurčitou

*) Pozn.: Nehodící se škrtněte; na dobu určitou (sub a) se vydá zdravotní průkaz těm, kteří pracují v potravinářství jen sezónně nebo brigádně, nikoliv trvale.

SEVT 14 806 0

1/12

168/2012

Obr. 5 Zdravotní průkaz

Zdroj: Ivt imuno (2009)

Potravinářský průkaz je povinný pro všechny fyzické osoby, tedy i studenty, zejména při práci v provozovnách (restaurace, výrobní kuchyně), kde vykonávají odbornou praxi. Potravinářský průkaz nosí žáci vždy u sebe, když vykonávají praxi, nebo si ho uschová učitel odborného výcviku. Pokud žák nemá u sebe potravinářský průkaz na praxi v provozu, může být i vykázán z pracoviště.

4.12 Popis pracoviště a materiálního vybavení

Další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy se upravují Zákonem č. 309/2006 Sb. (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). V § 2 jsou uvedeny požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, podle kterého je zaměstnavatel povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána

a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, současně aby prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch, byly vybaveny pro činnost, která je zde vykonávána. Pracoviště musí být osvětlena, pokud možno denním světlem, a musí mít stanovené mikroklimatické podmínky. Musí být k dispozici prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců. Únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest by měly být stále volné a k dispozici záchranné službě. Ve všech prostorách musí být zajištěná pravidelná údržba. § 4 uvádí požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení, zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technické zařízení, dopravní prostředky byly z hlediska bezpečnosti práce vhodné pro práci, při níž budou používány (Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, 2006, s. 3789 – 3791).

Škola musí zajistit co nejvhodnější pracoviště pro výuku technologie přípravy pokrmů a techniky obsluhy a služeb. Odborné učebny, ve kterých výuka probíhá, by měly co nejlépe simulovat reálný provoz, nebo se alespoň reálnému provozu co nejvíce přiblížit. Vybavení pracovišť je dáno druhem pracoviště (místem výuky). Druh pracoviště určuje celkový charakter pracovních činností. Cvičná pracoviště jsou v prostorách školy – dílny, laboratoře – a ty slouží k procvičování pracovních dovedností žáků, čemuž odpovídá i jejich vybavení. Rozmístění pracovních prostředků je podřízeno výukovým cílům. Provozní pracoviště podléhá požadavkům provozu, tudíž rozmístění zařízení a vybavení materiálními prostředky je podřízeno produktivní činnosti. Veškerá pracoviště, kde probíhá výuka odborného vyučování žáků, musí splňovat požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví, hygienické předpisy, apod. (Stejskalová, 2013, s. 62–63).

Při odborném vyučování musí být pracoviště a jeho vybavení v nezávadném stavu a musí odpovídat požadavkům a předpisům BOZP. Vyučování musí dodržovat bezpečnostní a hygienické předpisy a ustanovení učebních dokumentů (Stejskalová, 2013, s. 66–68).

4.12.1 Popis pracoviště cvičných učeben odborného výcviku

Popis pracoviště cvičné kuchyně v oboru vzdělání Hotelnictví na obr. 6 a obr. 7 je ukázkou gastronomické učebny, kde probíhá výuka techniky přípravy pokrmů. Každá škola si své pracoviště vybaví a zařídí podle svých možností a prostorů. Pracoviště je vždy rozděleno na několik menších pracovních míst, kde pracují žáci ve

skupině po dvou žácích nebo samostatně na zadané práci. Pracoviště musí obsahovat varnou desku, troubu, přívod elektrické energie, přívod vody, pracovní plochu pro přípravu pokrmů a manipulaci s pokrmy. Učebna by měla být vybavena alespoň jedním konvektomatem, vše by mělo být vyrobeno z nerezů v největší kvalitě (kvůli finanční nákladnosti však není pravidlem).

Obr. 6 Cvičná učebna kuchyně

Zdroj: Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice (2014).

Obr. 7 Cvičná učebna kuchyně
Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014).

Obr. 8 ukazuje vybavení učebny pro výuku techniky obsluhy a služeb. Učebna musí co nejlépe představovat reálnou podobu provozovny restaurace, musí být vybavena ukázkou restauračního baru, který obsahuje sklenice pro veškerou přípravu nápojů, konkrétně například koktejlovou sadu pro přípravu míchaných nápojů. V baru by se měl nacházet přívod energie pro používání lednice na uchování surovin, chlazení nápojů na přípravu míchaných nápojů a pro používání přístrojů, kupříkladu na přípravu kávy (kávovar), přístroj na výrobu ledu. Dále nesmí chybět přívod vody – umyvadlo, prostor pro odkapávání umytých věcí.

Obr. 8 Cvičná učebna stolníčení – bar
Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014)

V učebně se musí dále nacházet stoly a židle přesně tak, jako kdybychom přišli do restaurace. Ukázka restauračního provozu je na obr. 9.

Obr. 9 Cvičná učebna stolničení
Zdroj: Odborné gastronomické učebny (2014).

Cvičné pracoviště simuluje reálný provoz v restauracích a kuchyni. Učebny, které slouží pro výuku techniky obsluhy a služeb, představují přípravu pokrmů a jejich následný servis hostům. Učebny určené k výuce musí vypadat co nejreálněji a v gastronomických provozech je důležité, aby vše bylo velmi dobře organizováno. Organizační struktura restauračního provozu musí být co nejjednodušší a přehledná. U malých podniků, jež v gastronomii převažují, dochází k větší kumulaci funkcí. Stravovací úsek je rozdělen zpravidla na výrobní část, odbytovou část, části spojené s nákupem a skladováním zboží (Burešová, 2014, s. 57).

K zajištění BOZP ve školství musí škola zařídit bezpečné pracoviště, tak aby nehrozilo nebezpečí lidem (učitelům), žákům. Zajištění bezpečnosti místa je dáno celou řadou faktorů zaměřených na bezpečnost provozovny, bezpečnost zařízení, bezpečnost pracovních postupů, bezpečnost materiálů, bezpečnost přístupových a únikových cest, kvalifikace a školení pracovníků (Musil, 2014, s. 175–176). Pro dodržení zásad BOZP ve školství jsou důležité tyto zásady:

- **Bezpečnost provozovny** – do bezpečnosti provozovny patří splnění všeobecných požadavků kladených na bezpečnost pracoviště a na pracovní pro-

středí (osvětlení, mikroklimatické podmínky – větrání a vlhkost vzduchu apod.).

- **Bezpečnost zařízení** – zabývá se bezpečností nástrojů, strojů a technického vybavení, jejich umístěním, používáním. Je třeba brát v úvahu rovněž bezpečnost jednotlivých pracovních operací.
- **Bezpečnost přístupových a únikových cest** – tato zásada je důležitá pro dobré zajištění objektu, pracoviště v případě požáru nebo život ohrožujícího nebezpečí. Zohledňuje to požadavky na bezpečný přístup a možnost úniku vztahující se jednak na objekt provozovny, jednak na jednotlivá pracoviště. Patří sem problematika pozemních komunikací (Musil, 2014, s. 176).

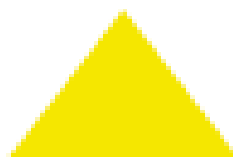
4.13 Bezpečnostní značky

Povinnost mít pracoviště označena bezpečnostními značkami, značením a signály uvádí zákon č. 309/2006 Sb. § 6 zmíněného zákona informuje, že „na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, je zaměstnavatel povinen umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a seznámit s nimi zaměstnance. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být převážně obrazové, zvukové nebo světelné. Vzhled, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů stanoví prováděcí právní předpis“ (Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, 2006, s. 3791). Janáková (1999, s. 11) dodává, že bezpečnostní značky poskytují informace nebo instrukce o bezpečnosti a ochraně zdraví.

Bezpečnostní značky se týkají určitého předmětu činnosti nebo situace. Rozlišujeme základní bezpečnostní značky: značky zákazu (obr. 10), zakazující chování, jež by mohlo způsobit ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců, značky výstrahy (obr. 11), varující před rizikem nebo nebezpečím, značky příkazu (obr. 12), předepisující specifické chování, značky informační (obr. 13), poskytující jiné informace či instrukce, než bylo uvedeno. Bezpečnostní značky jsou tvořeny geometrickým tvarem, kombinace bezpečnostních barev, grafických symbolů (piktogramy).

Obr. 10 Značka zákazu
Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)

Obr. 11 Značky výstrahy, nebezpečí
Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)

Obr. 12 Značka příkazu
Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)

Obr. 13 Informační značky
Zdroj: Grafiko – bezpečnostní značení (2014)

4.14 Popis rizik, rizikových situací a prevence rizik v odborném výcviku

Rizikové faktory ve školních podmínkách mohou být samotné pracovní podmínky, kdy musí docházet k dodržování ergonomických požadavků pracoviště. Dalšími riziky jsou biologičtí činitelé; práci s těmito činiteli musíme provádět za podmínek kontrolovatelného pásma. Aby nedocházelo k dalším rizikům, musíme dodržovat zásady hygienických požadavků, které jsou dány platnou legislativní normou spojenou s provozem škol a školských zařízení (BOZP ve školství, 2012). Za rizika můžeme považovat například teplotní faktory, zátěž teplem, zátěž chladem, nevhodné řešení pracovní místa, kluzkou či nevyhovující podlahu, nevhodné pracovní oblečení. Rizikem můžeme nazývat materiální příčiny, které vytvářejí nebezpečí nehody, jež vzniká při neadaptivním chování člověka vedoucí k jeho zranění (Otáhal, 1996, s. 5).

„Riziko či rizikovost pracovního systému je dána pravděpodobností, že při určitých vlastnostech výrobního zařízení, použitého v pracovním procesu může dojít k poškození zdraví. Za rizikový faktor se rovněž považují pracovní podmínky ztěžující bezpečný výkon práce, jimiž mohou být například omezený prostor, práce ve výškách, nevhodné typy ručních nástrojů, manipulace s těžkými břemeny (Hanáková, 2006, s. 17).

Důležité je rizika posuzovat a řídit jejich snižování. Zpřesněním informací o rizicích dochází také ke zlepšení pracovních podmínek a vytvoření podmínek bezpečnějších pro práci. Rizika bychom měli posuzovat i ve vztahu k vybavení pracoviště, jako jsou stroje, zařízení, používané zboží, materiály, bezpečnostní prvky (Šenk, 2012, s. 23).

Hanáková (2006, s. 17) a Otáhal (1996, s. 5) definují rizika pouze z pohledu materiálního vybavení a hrozícího nebezpečí v podobě vybavení pracoviště. Šenk (2012, s. 23) se ve své publikaci více zabývá posuzováním rizik, zejména tím, jak rizika mohou ovlivňovat práci nebo člověka, zaměstnance, žáka.

Rizikovými situacemi v odborném výcviku oboru vzdělání Hotelnictví je nedodržení zásad bezpečnosti práce z důvodu nenošení ochranných oděvů (předepsané oblečení, vhodná obuv), neudržování pracoviště v čistotě (mokrý, kluzká podlaha). Dalším rizikem pro vznik úrazu je např. nesprávná manipulace s horkým olejem, vývarem, což může zapříčinit opaření a následný úraz. K těmto úrazům může dojít kvůli nedodržení pokynů zkušeného učitele, mistra nebo kuchaře v daném provozu. Riziková situace může nastat i při nedodržování pracovní doby. Do-

držení pracovní doby vyžaduje dobrý režim práce. Správně zvolená pracovní doba vyplývá ze skutečnosti, že člověk je schopen efektivně a výkonně pracovat bez příčiny vzniku pracovního úrazu. Pracovní doba, její délka i doba s ní spojená podstatně ovlivňuje adaptační schopnost a úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (Otáhal, 1996, s. 88).

Z hlediska prevence rizik je zaměstnavatel, potažmo škola nebo smluvní pracoviště, povinen žákům zajistit prevenci rizik. Zaměstnavatel má povinnost vytvářet podmínky pro bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí vhodnou organizací bezpečnosti práce a přijímat opatření k prevenci rizik, vyhledávat rizika, zajistit jejich příčiny a přijmout opatření k jejich odstranění. Dále musí zaměstnavatel školy nebo smluvní pracoviště vyhledat příčiny, které vedou k poškození zdraví, analyzovat činnosti vedoucí k možnému ohrožení zdraví, analyzovat dřívější pracovní úrazy, nehody a onemocnění (Musil, 2014, s. 181).

4.15 Školení žáků o BOZP

Při poučení žáků postupuje škola podle Metodologického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (Romaněnko, 2006, s. 98).

Každá střední škola musí zajistit, aby žáci byli poučeni o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se účastní při vzdělání nebo v přímé souvislosti s ním. Žáky zároveň seznámí s konkrétními pokyny, právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a se zásadami bezpečného chování, s možnými riziky a odpovídajícími následnými opatřeními, s nimiž se mohou žáci setkat ve škole, jejím okolí a při činnostech mimo školu (například nebezpečí od neznámých lidí, nebezpečí násilí a šikany, nález bezpečných předmětů apod.). Dále žáky seznámí s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, pokud se vztahují na příslušnou činnost, akci nebo pracoviště, a průběžně také s ustanoveními školního řádu, řádů dílen, laboratoří, odborných pracoven (Romaněnko, Skácelík, 2008, s. 108).

„Zaměstnavatel je povinen vydat školní řád a řády specializovaných pracovišť (školních dílen, laboratoří apod.), v nichž stanoví m.j. pravidla bezpečného chování žáků, včetně jejich povinností chránit své zdraví a zdraví svých spolužáků“ (Loveček, 1995, s. 107).

Poučení žáků je důležitá činnost, která se provádí každoročně podle potřeby školy, oboru nebo na základě předchozích zkušeností. Poučení o bezpečnosti může probíhat i několikrát během školního roku. Zápis o provedení školení se vždy zaznamenává do třídní knihy (Rudolf, 2013, s. 12).

Škola musí provedení zaznamenat řádně a podle předpisů a ustanovení školního řádu. „Dokladem o provedeném poučení je záznam poučení (například v třídní knize), přílohou je osnova poučení. Pokud to stanoví předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, budou znalosti ověřeny“ (Romaněnko, Skácelík, 2008, s. 108).

Uvedení autoři Romaněnko (2006, s. 98), Romaněnko, Skácelík (2008, s. 108), Rudolf (2013, s. 12) a Loveček (1995, s. 107) se shodují v názoru, že školení o bezpečnosti práce je důležité pro všechny obory.

Školení žáků ve škole provádí třídní učitel, který v souladu se školním řádem poučí žáky o tom, jak se bezpečně chovat na školní půdě. Učitel odborného výcviku nebo pověřená osoba/školitel bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci provádí školení/poučení v rámci odborného výcviku. Na začátku školního roku probíhá vždy vstupní školení bezpečnosti práce. Školení/poučení bezpečnosti práce v odborném výcviku musí probíhat vždy, když je to nezbytně nutné. Vyžaduje to nová práce, pracovní činnosti (práce se stroji), kde je možné riziko vzniku úrazu. Rozeznáváme druhy školení BOZP, vstupní školení při nástupu do školy/cvičného pracoviště, vstupní školení na pracovišti, kde probíhá externí výuka žáků (hotel, restaurace, kuchyně). Školení probíhá vždy v den nástupu do práce, jak vyžaduje zvláštní právní předpis (Brácha, Langer, 2003, s. 55).

Školení by mělo obsahovat seznámení se všemi okolnostmi, které nejčastěji způsobují úrazy, se všemi nebezpečnými místy provozu, výrobního zařízení a pracoviště, se všemi právními a ostatními předpisy a pravidly bezpečné práce, včetně hygienických předpisů, seznámení s povinným používáním osobních ochranných oděvů a pomůcek, oznamovací povinností (přivolání lékařské pomoci, ohlášení požárů) (Čermák, 1997, s. 39).

4.16 Dokumenty k BOZP na střední škole

Žádný právní předpis neuvádí povinnou dokumentaci, kterou musí škola vést. Ředitel vychází z požadavků, jež po škole bude žádat kontrolní orgán a které vyžaduje zákoník práce č. 262/2006 Sb.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uvádí dokumentaci k zajištění BOZP, kterou je zaměstnavatel (ředitel školy) povinen vést. Tvoří je zejména tyto dokumenty:

- Doklady o každoročních předepsaných prověrkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích - § 108, odst. 5 zákoníku práce (ZP),
- projektová dokumentace kotelny - § 3 vyhlášky č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách,
- školní řád, vnitřní řád - § 30 školského zákona,
- zápisy o provedeném školení zaměstnanců - § 103 odst. 2, 3 ZP,
- evidence pracovní doby včetně přesčasové práce - § 96 ZP,
- kniha úrazů - § 105 ZP a § 1 vyhlášky č. 57/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 64/2005 sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů,
- záznamy o pracovních a školních úrazech - § 105 ZP a §1 vyhlášky č. 57/2010 Sb.,
- evidence uznaných nemocí z povolání - § 105 odst. 6 ZP,
- seznam osobních ochranných pracovních prostředků - čl. 7 Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37 014/2005 (Urban, 2014).

4.17 Úrazy žáků v odborném výcviku

Žák v odborném výcviku pracuje na pracovištích, kde musí být řádně poučen o bezpečné práci a zacházení se stroji, správném a bezpečném pohybu na pracovišti. Při výuce odborného výcviku, která probíhá ve školním prostředí nebo v odloučených pracovištích či na smluvních pracovištích školy, může dojít k úrazu žáka. „Úraz, který se stane žákům, studentům nebo učňům při vyučování ve školách nebo při výchově v předškolním nebo mimoškolních výchovných zařízeních nebo v přímé souvislosti s nimi, se nazývá **školní úraz**“ (Čermák, 1997, s. 31). Úraz žáka, studenta může být lehký nebo těžký. V každém z těchto případů musí být vždy v první řadě informován zákonný zástupce dítěte, tedy rodič. Podle závažnosti úrazu žáka se další postup konzultuje s rodiči. V případě úrazu se vyplňuje příslušný formulář „Záznam o školním úrazu“.

Školní úraz je úraz, který se stal žáku při vyučování ve škole či mimopracovním výchovném prostředí v přímé souvislosti s ním. Za přímou souvislost s výchovnou a vyučovací činností školy se považuje práce žáka ve škole, práce žáka

ve školní dílně, školním pozemku, při předepsané práci v praktickém výcviku. Za školní úraz nepovažujeme úraz, který se stal při cestě do školy a zpět (Loveček, 1995, s. 34–35). „O těžkém, smrtelném a hromadném úrazu musí být také okamžitě vyrozuměni:

- a) příslušný inspektorát bezpečnosti práce,
- b) zdravotní pojišťovna, kde je žák hlášen,
- c) MŠMT ČR,
- d) odborový svaz“ (Čermák, 1997, s. 31).

Zaměstnavatel (škola) je povinen objasnit příčiny vzniku úrazu za účasti zaměstnance, pokud to jeho zdravotní stav dovoluje a za pomoci svědků. Bez vážných důvodů nesmí měnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolnosti vzniku úrazu. Zaměstnavatel (škola) je povinen vést knihu úrazů, vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech úrazech. Povinností zaměstnavatele je hlásit pracovní úraz, zaslat jim záznam o úrazu, přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů (Lichovnicková, 2014, s. 86 – 87).

Za bezpečnost studentů, žáků odpovídá učitel odborného výcviku, což je třeba mít na paměti zejména v případě, že se při výuce odborného výcviku ve školním prostředí, odloučených pracovištích, na smluvních pracovištích školy stane smrtelný nebo vážný úraz při výkonu práce, kterou zadal učitel nebo instruktor.

4.17.1 Úrazy při v práci odborném výcviku v gastronomii

K nejčastějším příčinám úrazů v gastronomii patří používání nekvalitního nebo nevhodného náčiní, chybná úprava podlahy, nedostatek prostoru v kuchyni, zanedbaná údržba, vlastní neopatrnost, porušení zásad obsluhy. Nejčastějšími úrazy, ke kterým může docházet při práci v gastronomii, jsou pády, jež vznikají uklouznutím na vlhké nebo mastné podlaze, zakopnutím, pádem ze schodů, atd. Nejtypičtějším úrazem je řezná nebo bodná rána, poranění při vykostování masa, dělení porcí, opracování suroviny. Dalším typickým úrazem je popálení o horké části strojů, opaření, jako následek horké páry například při otevření nádob s vařícím obsahem, polítkou horkou tekutinou nebo postříkání olejem či rozpáleným tukem (Musil, 2014, s. 184).

Úrazy se mohou stát v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů (například při úkonu potřebného k výkonu práce), obvykle se stávají během práce, mohou se stát před počátkem práce nebo po jejím ukončení (Brácha, Langer, 2003, s. 41).

4.17.2 Záznam o úrazu

Záznam o úrazu vyhotovuje škola nebo školské zařízení, kde došlo k úrazu žáka. Škola zodpovídá za bezpečnost práce ve škole a školských zařízeních, jestliže se stane úraz žáka při výuce odborného výcviku nebo v jiných předmětech, např. tělesná výchova. Učitel je povinen úraz zaznamenat do knihy úrazů, tedy provést záznam o úrazu žáka. K tomuto účelu slouží formulář záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta.

Školský zákon, č. 64/2005 Sb., § 2 uvádí záznam o úrazu. Tento záznam škola nebo školské zařízení vyhotovuje, jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta ve škole nebo školském zařízení zasahující alespoň do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů, nebo smrtelný úraz; smrtelným úrazem se pro účely této vyhlášky rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu. Škola nebo školské zařízení vyhotoví o úrazu záznam, pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola nebo školské zařízení zletilému žákovi, v případě nezletilého žáka jeho zákonnému zástupci. Škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu aktualizuje záznam o úrazu, pokud byla poskytnuta náhrada za bolest nebo náhrada za ztížení společenského uplatnění způsobeného úrazem, či v případě smrtelného úrazu, pokud k úmrtí došlo po vyhotovení záznamu o úrazu (Školský zákon, 2005, s. 388).

Příklad formuláře ukázky záznamu o úrazu je uveden v příloze A.

4.17.3 Kniha úrazů

Informace o vedení knihy úrazů uvádí zákon č. 64/2005 Sb. V knize úrazů se evidují všechny úrazy dětí, žáků a studentů, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

V knize úrazů se uvede pořadové číslo úrazu, jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného, popis úrazu, popis události, při níž k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události, zda a kým byl úraz ošetřen, podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů, další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu. Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpraco-

vávány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu (Školský zákon, 2004, s. 388).

Záznamy v knize úrazů se vedou u úrazů, které nezpůsobily absenci žáka ve škole na dobu delší než jeden den, kromě dne, kdy úraz vznikl. Kniha úrazů je uložena v lékárnice a zápisy jsou číslovány. O školní úrazovosti se vede statické výkaznictví, sloužící pro rozborovou a preventivní činnost (Loveček, 1995, s. 35–36).

4.17.4 Hlášení úrazů

Informace o hlášení úrazů žáků uvádí zákon č. 64/2005 Sb., § 3 doplňuje informace, jak postupovat při úrazu žáka. O úrazu nezletilého žáka podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení jeho zákonnému zástupci. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení místně příslušnému útvaru Policie České republiky. O úrazu podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení pojišťovně, u níž je škola nebo školské zařízení pojištěno pro případ své odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků, má-li škola nebo školské zařízení takové pojištění sjednáno. Škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu podá hlášení o úrazu podle § 2 odst. 1 a 4 také příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, popřípadě příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, pokud k úrazu došlo při praktickém vyučování žáků středních škol nebo praktické přípravě studentů vyšších odborných škol (Školský zákon, 2004, s. 388).

Postižený/zraněný žák, je-li toho schopen, v opačném případě pak každý školský pracovník, který je svědkem školního úrazu nebo se o něm dozví, zařídí zajištění první pomoci, lékařské ošetření. O úrazu žáka musí být neprodleně informován ředitel školy nebo výchovného zařízení, výuky v praktickém vyučování, kde k úrazu došlo. O úrazu musí být informován příslušný školní lékař (Loveček, 1995, s. 35).

5 Praktická část

5.1 Cíl průzkumu

Cílem průzkumného šetření bylo zjistit, zda na Integrované střední škole Slavkov u Brna probíhá školení o bezpečnosti práce pravidelně, kdo školení provádí, zda se v odborném výcviku dodržují zásady bezpečnosti práce, jestli jsou studenti informováni o bezpečnosti práce před nástupem na střední školu.

5.2 Metodologie

5.2.1 Cílová skupina

Základním souborem pro výzkumné šetření jsou žáci středních odborných škol se zaměřením na obor vzdělání Hotelnictví. Vzdělávání na středních školách se zaměřením na obor vzdělání Hotelnictví v České republice poskytuje studentům 79 středních škol. Pro kvantitativní výzkum byla vybrána jedna střední škola v Jihomoravském kraji, a to Integrovaná střední škola Slavkov u Brna. Dotazník byl předán na střední škole osobně, studentům všech ročníků oboru Hotelnictví (1.–4. ročník), přičemž celkový počet studentů v oboru vzdělání Hotelnictví je 151. Vybranou cílovou skupinou byli žáci koedukovaných tříd; celkový počet žáků je 106. Vyplněno bylo celkem 61 dotazníků.

5.2.2 Výzkumná metoda

V praktické části bakalářské práce byla pro její vypracování použita metoda dotazování. Pro tyto účely byl sestaven nestandardizovaný dotazník (dotazník je uveden v příloze B).

V dotazníku byly použity otázky uzavřené a polouzavřené. Otázky se zabývají problematikou bezpečnosti práce a zásadami bezpečnosti práce v odborném výcviku.

5.2.3 Vstup do terénu

Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci březnu 2015 na Integrované střední škole Slavkov u Brna v Jihomoravském kraji. Kontakt s respondenty byl osobní, žáci byli

poučení, jak správně postupovat při vyplňování dotazníků. V průběhu dotazníkového šetření na Integrované střední škole Slavkov u Brna byly ve škole přítomny třídy prvního a druhého ročníku v plném počtu, třídy třetího a čtvrtého ročníku byly v měsíci březnu na odborné praxi, ve škole byli přítomni pouze ti žáci, kteří vykonávali odbornou praxi v budovách školy. Návratnost dotazníků byla 57,5 %.

5.3 Výsledky dotazníkové šetření

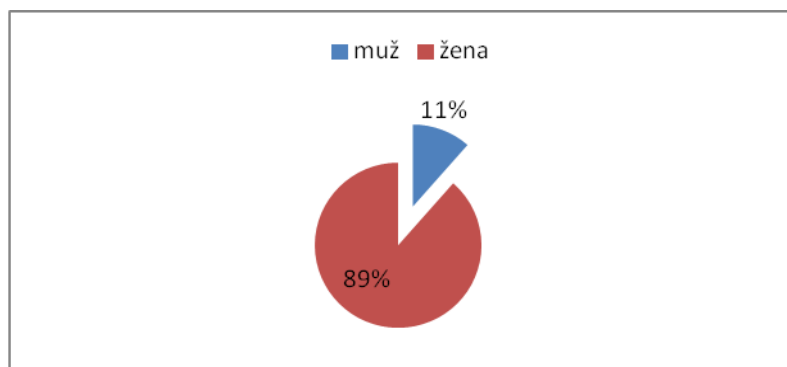
Z celkového počtu 106 respondentů odpovědělo pouze 61 respondentů, přítomných ve škole.

Otázka č. 1 - V první otázce **byl zjišťován ročník studentů**. Jak se ukazuje propojením s otázkou následující (viz otázka 2), studuje v 1. ročníku 84 % žen a 16 % mužů, ve 2. ročníku 89,5 % žen a 10,5 % mužů, ve 3. ročníku 88,9 % žen a 11,1 % mužů, ve 4. ročníku 100 % žen a žádný muž. Co se týče relativní četnosti jednotlivých ročníků vzhledem k celkovému počtu žáků, studuje v 1. ročníku celkem 41 % žáků, v 2. ročníku 31,1 % žáků, ve 3. ročníku 14,8 % žáků, ve 4. ročníku 13,1 %. Podrobnější informace jsou uvedeny v tab. 1.

Tab. 1 Respondenti v jednotlivých ročnících studia

Odpovědi na otázku 1	Muži		Ženy		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost	Relativní četnost - sloupcová (v %)
1. ročník	4	16,0	21	84,0	25	41,0
2. ročník	2	10,5	17	89,5	19	31,1
3. ročník	1	11,1	8	88,9	9	14,8
4. ročník	0	0,0	8	100,0	8	13,1

Otázce č. 2 - V druhé otázce **bylo zjišťováno pohlaví respondentů**. Z celkového počtu 61 respondentů je 11 % (7) mužů a 89 % (54) žen (obr. 14).

Obr. 14 Pohlaví respondentů

Otázka č. 3 – Pokud už jste byl/a poučen/a o bezpečnosti práce dříve než ve škole, na které aktuálně studujete, tak prostřednictvím koho nebo čeho? (Respondenti mohli označit i více odpovědí)

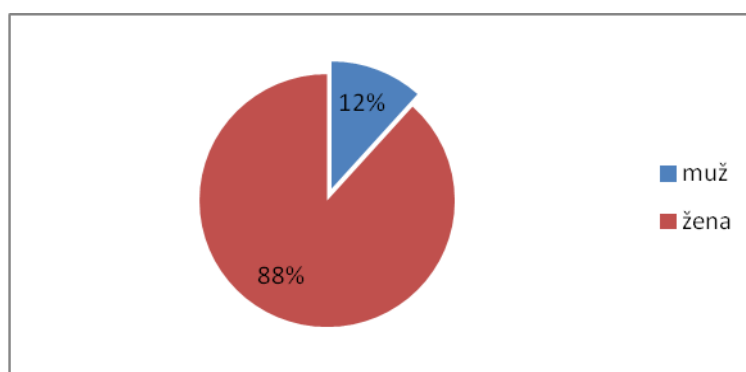
Ve třetí otázce bylo zjišťováno, jak jsou studenti informováni o bezpečnosti práce před nástupem na střední školu. Respondenti mohli volit z odpovědí: informovala mě rodina; informoval mě provozovatel restaurace, kuchyně; informace jsem získal prostřednictvím letáků ve škole nebo někde jinde; informoval mě lékař; informoval mě učitel na základní škole; nebyl jsem poučen před nástupem na střední školu; volná odpověď ve znění: informoval mě někdo jiný, uveďte kdo. Respondenti mohli zvolit i více odpovědí.

Nejvíce respondentů, konkrétně 50,8 %, odpovědělo, že byli informováni prostřednictvím rodiny. Dále se respondenti nejvíce přikláněli k odpovědi, že byli informováni provozovatelem restaurace a kuchyně nebo jiného zařízení (např. brigáda), tuto odpověď označilo 37,7 % respondentů. 18 % respondentů dále uvedlo, že byli informováni prostřednictvím letáků ve škole nebo někde jinde. Odpověď, že žáky informoval lékař (např. při události, která souvisela s nehodou ve škole, nebo úrazem, který se stal v rodině nebo ve škole), zvolilo 11,5 %. Prostřednictvím učitele na základní škole bylo informováno 16,4 % respondentů. Nabídka uvést jinou odpověď využilo 9,8 % respondentů. Tito respondenti prozradili, že je informoval učitel na základní škole, zastupitel školy na přednášce a kamarádi. 6,6 % respondentů odpovědělo, že nebyli před nástupem na střední školu informováni o bezpečnosti práce vůbec. Více informací je uvedeno v tab. 2.

Tab. 2 Kdo žáky poučil před nástupem na střední školu

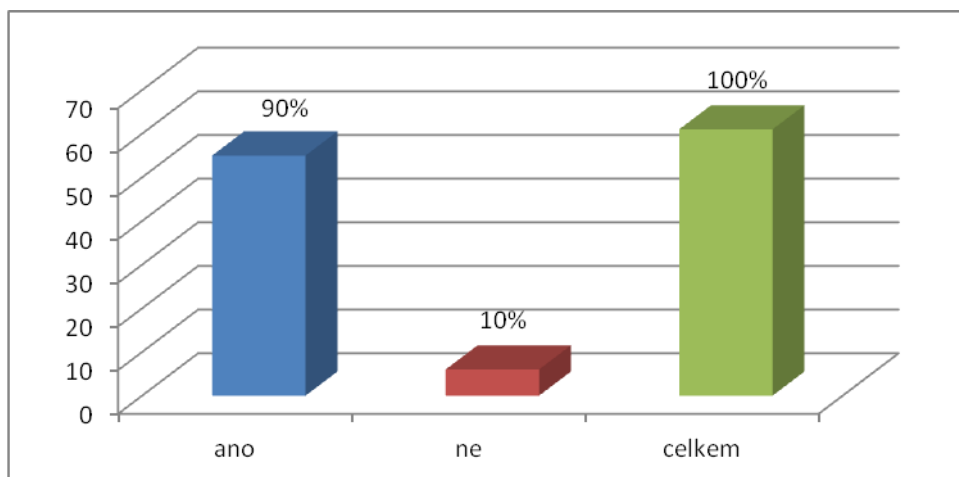
Zhodnocení	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Informovala mě rodina	31	50,8
Informoval mě provozovatel restaurace, kuchyně	23	37,7
Informoval mě lékař	7	11,5
Informovaly mě letáky	11	18,0
Informoval mě učitel na základní škole	10	16,4
Poučil mě někdo jiný	6	9,8
Nebyl/a jsem poučen/a	4	6,6

Otázka č. 4 – **Jste držitelem zdravotního průkazu?** Na tuto otázku odpovědělo 100 % respondentů, že jsou držiteli zdravotního průkazu. Držitelem zdravotního průkazu je 11 % (7) mužů a 89 % (54) žen (obr. 15).

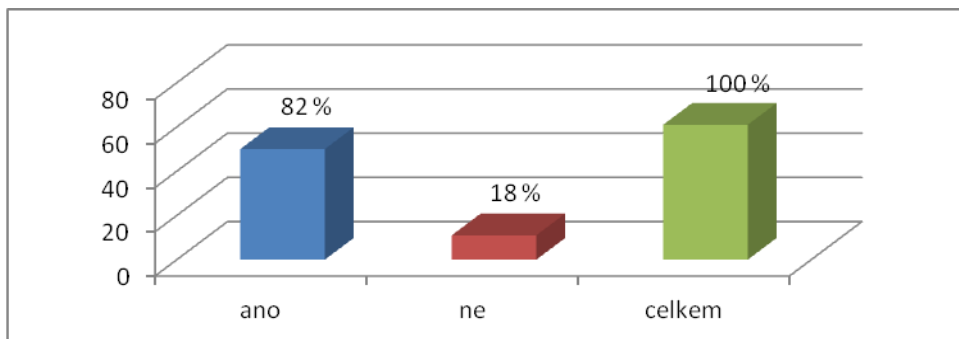
Obr. 15 Držitelé zdravotního průkazu podle pohlaví

Otázka č. 5 – **Byl po Vás vyžadován zdravotní průkaz před nástupem do potravinářského provozu?** Z celkového počtu 61 respondentů uvedlo 90 % (55) respondentů, že po nich zdravotní průkaz před nástupem na praxi vyžadován byl, a pouze 10 % (6) respondentů odpovědělo, že zdravotní průkaz před nástupem na praxi nebyl vyžadován. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 16.

Obr. 16 Vyžádání zdravotního průkazu provozním pracovištěm

Otázka č. 6 – **Seznámil Vás učitel s tím, že v případě zjištění, že zdravotní průkaz nemáte, můžete být vykázáni z pracoviště?** Dle dostupných odpovědí 82 % (50) respondentů učitel s touto skutečností seznámil a 18 % (11) respondentům učitel tuto informaci nesdělil. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 17.

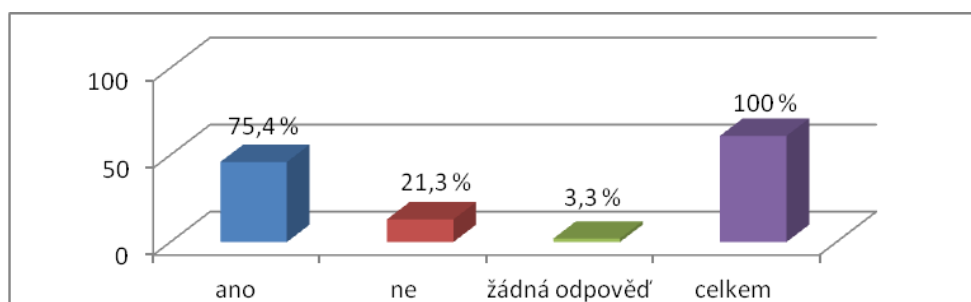

Obr. 17 Informovanost žáků o vykázání z pracoviště, pokud nebudou mít zdravotní průkaz

Otázka č. 7 – **Zúčastnil/a jste se školení o bezpečnosti práce v odborném výcviku na začátku školního roku nebo kdykoliv během roku každého studovaného ročníku?** Na tuto položku odpovědělo 75,4 % respondentů, že se školení o bezpečnosti práce zúčastnili, 21,3 % respondentů uvedlo, že se školení o bezpečnosti práce nezúčastnili, a 3,3 % zanechalo otázku bez odpovědi. Více informací uvedeno v tab. 3 a graficky znázorněny obr. 18.

Tab. 3 Účast žáků na školení o bezpečnosti práce v průběhu školního roku

Zúčastnili jste se školení	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	46	75,4
Ne	13	21,3
Žádná odpověď	2	3,3
Celkem	61	100

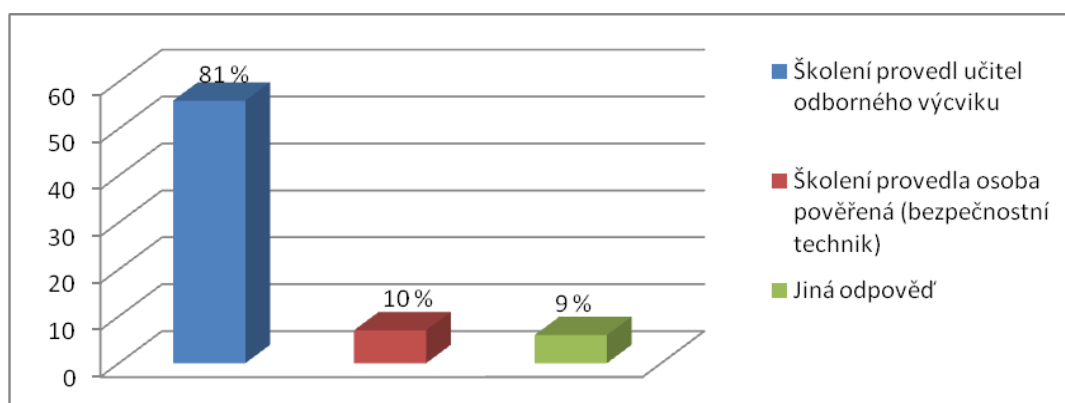
Obr. 18 Zúčastnili se žáci školení o bezpečnosti práce?

Otázka č. 8 – **Kdo prováděl školení o bezpečnosti práce na střední škole? (Respondenti mohli označit i více odpovědí)** Osmá otázka v dotazníku zjišťovala, kdo prováděl školení o bezpečnosti práce na střední škole. Respondenti mohli volit z odpovědí: školení provedl učitel odborného výcviku; školení provedla osoba pověřená (bezpečnostní technik); školení provedla jiná osoba (uved'te kdo). Respondenti měli možnost vybrat i více odpovědí, čehož většina z nich využila.

91,8 % respondentů odpovědělo, že školení prováděl učitel odborného výcviku, 11,4 % respondentů uvedlo, že školení provedl bezpečnostní technik. U možnosti zvolit jinou odpověď prozradilo 9,8 % respondentů, že školení provedl třídní učitel a provozovatel restaurace. Více informací uvedeno v tab. 4 a graficky znázorněny na obr. 19.

Tab. 4 Kdo provádí školení o bezpečnosti práce na střední škole

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Školení provedl učitel odborného výcviku	56	91,8 %
Školení provedl bezpečnostní technik	7	11,4 %
Jiná osoba	6	9,8 %

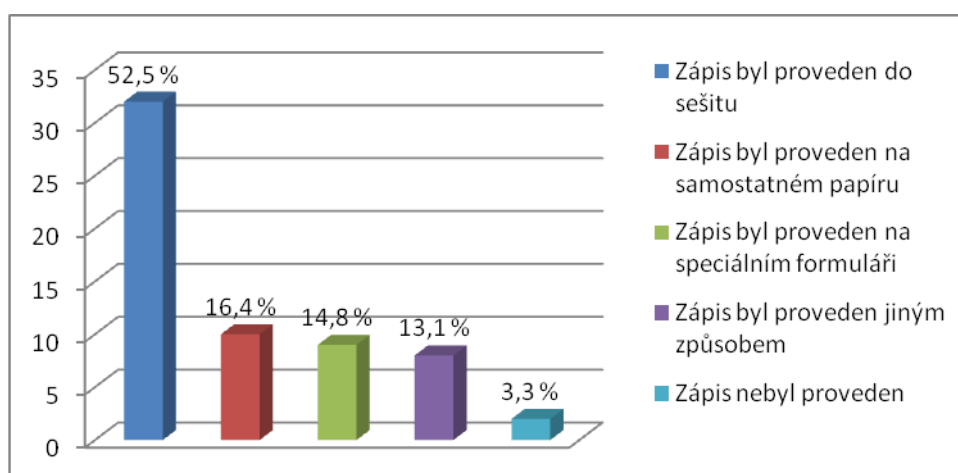
Obr. 19 Kdo prováděl školení o bezpečnosti práce

Otázka č. 9 – **V jaké formě s Vámi učitel odborného výcviku sepsal zápis o školení bezpečnosti práce?** V dotazníku byly nabídnuty respondentům odpovědi: zápis byl proveden do sešitu; zápis byl proveden na samostatném listu papíru; zápis byl proveden jiným způsobem (uved'te jakým).

Možnost, že zápis byl proveden do sešitu, zvolilo 52,4 % respondentů. K odpovědi, že zápis byl proveden na samostatném listu papíru, se přiklonilo 16,4 % respondentů, variantu, že byl zápis proveden na speciálním formuláři, zvolilo 15 % respondentů, otevřenou odpověď – zápis byl proveden jiným způsobem (uved'te jakým) – doplnilo 13 % respondentů (podle jejich odpovědí byl zápis proveden do třídní knihy; zápis nebyl proveden, pouze ústně sdělen žákům a zápis byl vytisknutý na nástěnce), 3,2 % respondentů uvedlo, že zápis nebyl proveden vůbec. Více informací je uvedeno v tab. 5 a graficky znázorněny na obr. 20.

Tab. 5 Jakou formou byl proveden zápis o školení bezpečnosti práce

Zápis byl proveden	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Do sešitu	32	52,5 %
Na samostatném listu papíru	10	16,4 %
Na speciálním formuláři	9	14,8 %
Jiným způsobem	8	13,1 %
Nebyl proveden	2	3,3 %

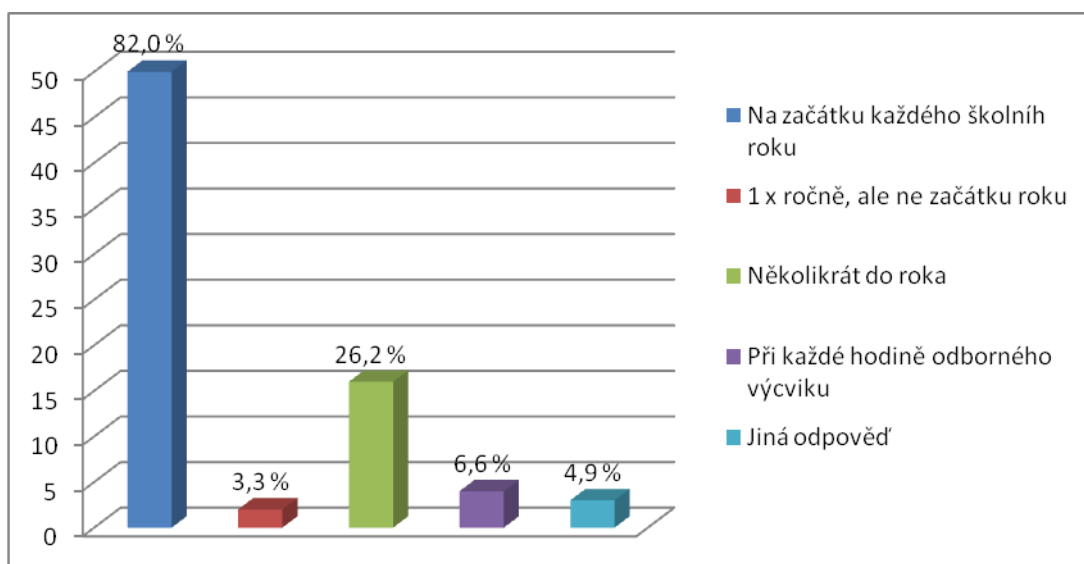

Obr. 20 Jakou formou sepsal učitel odborného výcviku zápis o školení bezpečnosti práce?

Otázka č. 10 – **Jak často provádí poučení o bezpečnosti práce učitel odborného výcviku? (Respondenti mohli označit i více odpovědí)** V položce, jak často se provádí školení o bezpečnosti práce, odpovědělo nejvíce respondentů, a to 67 %, že školení probíhá na začátku školního roku. Druhou nejčastější zvolenou odpovědí byla možnost, že školení probíhá několikrát do roka, např. při nové práci. K této možnosti se přiklonilo 21 % respondentů. Nejméně volenými odpověďmi byly, že školení probíhá jedenkrát ročně, ale ne na začátku roku (tuto možnost zvolila 3 % respondentů), a dále, že poučení o bezpečnosti práce probíhá při každé hodině odborného výcviku (5 % respondentů). Jinou odpověď prozradila pouze 4 % respondentů, kteří uvedli, že poučení o BOZP probíhá 1–2x během studia. Více informací je uvedeno v tab. 6 a graficky znázorněny na obr. 21.

Tab. 6 Jak často probíhá poučení o BOZP?

Poučení o BOZP probíhá	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Na začátku školního roku	50	82,0 %
Několikrát do roka	16	26,2 %
1x ročně, ale ne na začátku roku	2	3,3 %
Při každé hodině odborného výcviku	4	6,6 %
Jiná odpověď	3	4,9 %

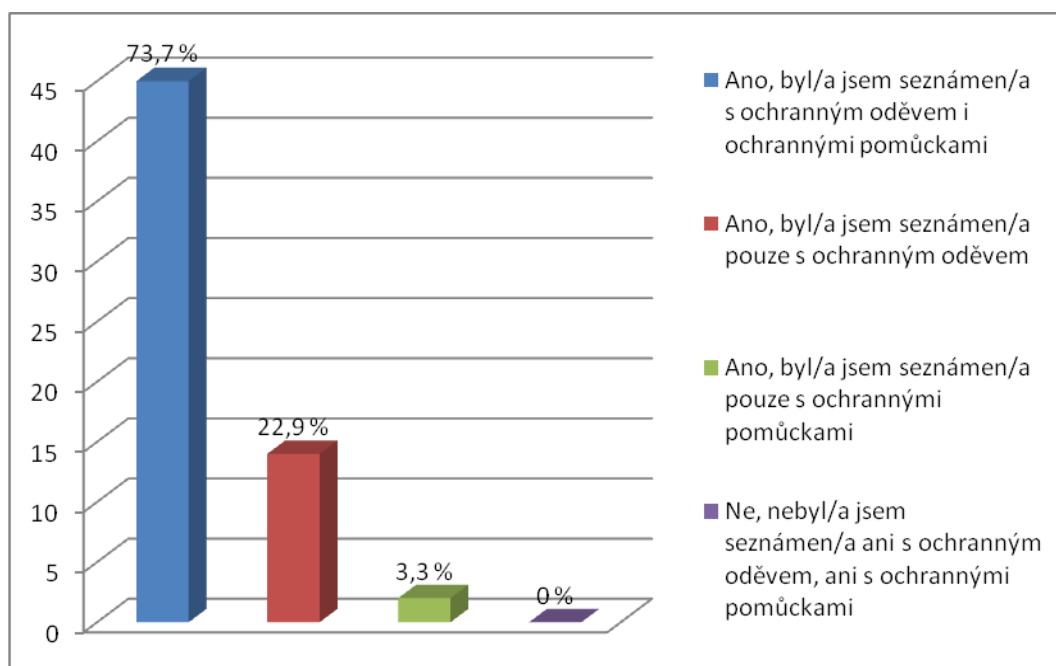

Obr. 21 Jak často se provádí školení o bezpečnosti práce?

Otázka č. 11 – **Seznámila Vás škola nebo učitel odborného výcviku, cvičení, učební praxe s ochrannými pomůckami, ochranným oděvem nebo oděvem, který je předepsaný pro danou práci?** Na tuto položku 74 % respondentů odpovědělo, že byli seznámeni s ochranným oděvem i ochrannými pomůckami, 23 % respondentů uvedlo, že byli seznámeni pouze s ochranným oděvem, 3 % respondentů přiznalo, že je učitel seznámil pouze s ochrannými pomůckami, žádný z respondentů ne zvolil možnost, že ho učitel neseznámil s ochrannými pomůckami ani ochranným oděvem. Více informací uvedeno v tab. 7 a graficky znázorněny na obr. 22.

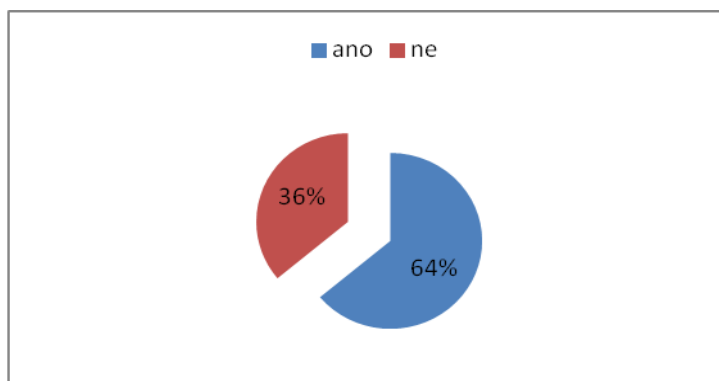
Tab. 7 Osobní ochranné pomůcky

Osobní ochranné pomůcky	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, byl/a jsem seznámen/a s ochranným oděvem i ochrannými pomůckami	45	73,7%
Ano, byl/a jsem seznámen/a pouze s ochranným oděvem	14	22,9 %
Ano, byl/a jsem seznámen/a pouze s ochrannými pomůckami	2	3,3 %
Ne, nebyl jsem seznámen/a ani s ochranným oděvem, ani s osobními ochrannými pomůckami	0	0 %

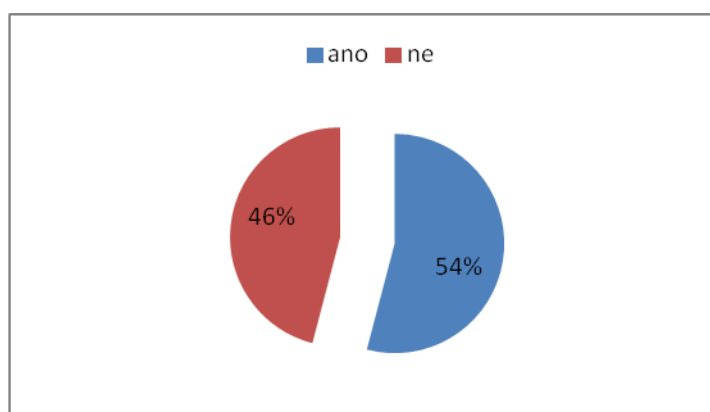
Obr. 22 Seznámení žáků s ochranným oděvem a osobními ochrannými pomůckami

Otázka č. 12 – **Byl/a jste seznámen/a při nástupu na odbornou praxi do provozu s pracovištěm, byl/a jste proškolen/a o bezpečnosti práce?** 64 % (39) respondentů odpovědělo, že s pracovištěm byli seznámeni, 36 % (22) respondentů prozradilo, že s pracovištěm seznámeni nebyli. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 23.

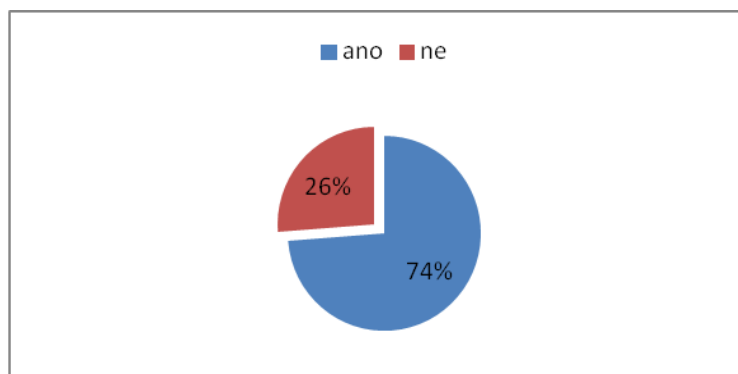
Obr. 23 Seznámení s provozním pracovištěm

Otázka č. 13 – **Podepsal/a jste na provozním pracovišti, že jste byl/a poučen/a o bezpečnosti práce?** Na tuto otázku odpovědělo 46 % (28) respondentů, že žádné poučení o bezpečnosti práce nepodepsali, 54 % (33) respondentů uvedlo, že na pracovišti poučení o bezpečnosti práce podepsali. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 24.

Obr. 24 Podepsali studenti prohlášení o poučení BOZP?

Otázka č. 14 - **Myslíte si, že Vám škola poskytla dostatečné informace o bezpečnosti práce?** 74 % (45) respondentů uvedlo, že jim škola poskytuje dostatečné informace o bezpečnosti práce, a 26 % (16) respondentů přiznalo, že jim škola dostatečné informace o bezpečnosti práce nepodává. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 25.

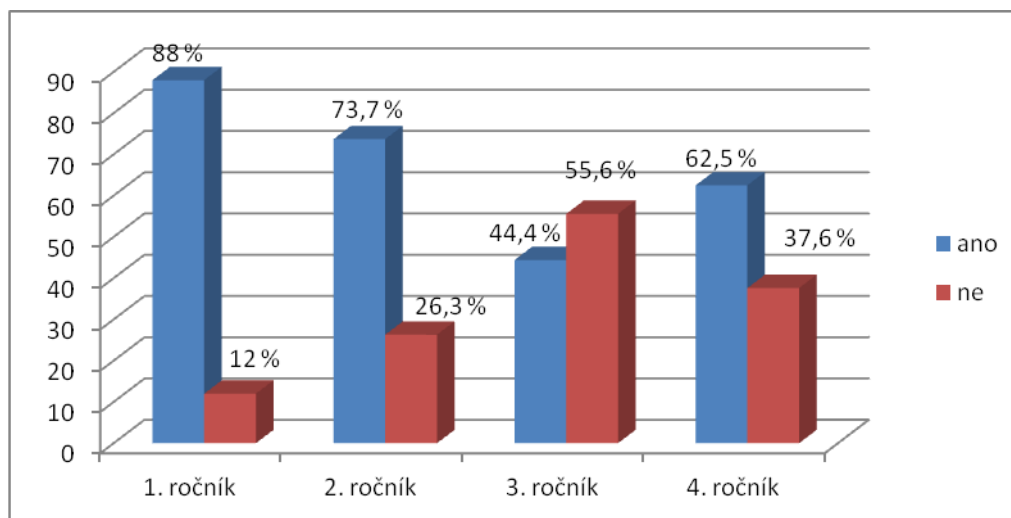

Obr. 25 Poskytuje škola žákům dostatečné informaci o BOZP

Převažující odpověď napříč ročníky byla, že škola žákům dostatečné informace o BOZP poskytuje, pouze žáci třetího ročníku odpověděli z 55,6 %, že jim škola dostatečné informace neposkytuje. Dostatečné informace škola nabízí žákům, kteří odpovídali v 1. ročníku z 88 %, ve 2. ročníku z 73,7 %, ve 3. ročníku ze 44,4 % a ve 4. ročníku z 62,5 %. Více informací uvedeno v tab. 8 a graficky znázorněny na obr. 26.

Tab. 8 Informovanost žáků o BOZP dle jednotlivých ročníků

	Ano		Ne	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
1. ročník	22	88,0	3	12,0
2. ročník	14	73,7	5	26,3
3. ročník	4	44,4	5	55,6
4. ročník	5	62,5	3	37,6

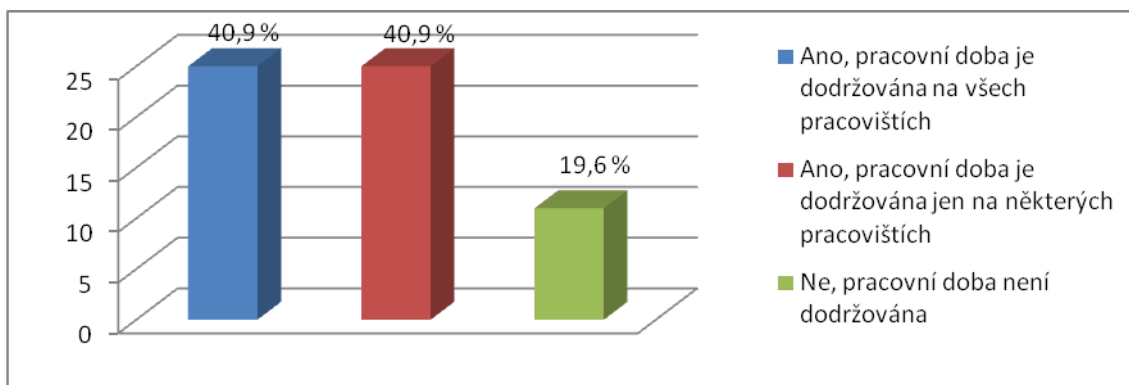

Obr. 26 Informovanost žáků o BOZP dle jednotlivých ročníků

Otázka č. 15 – **Je dodržována pracovní doba (6 hodin práce a půlhodinová přestávka na oběd) na odborných praxích v provozu (restaurace, kuchyně, cestovní kancelář)?** Na patnáctou otázku odpovědělo 40,9 % (25) respondentů, že je pracovní doba dodržována na všech pracovištích, stejný počet, tedy 40,9 % (25) respondentů uvedlo, že je pracovní doba dodržována pouze na některých pracovištích, a 19,6 % (12) respondentů prozradilo, že pracovní doba není dodržována na žádném pracovišti. Více informací uvedeno v tab. 9 a graficky znázorněny na obr. 27.

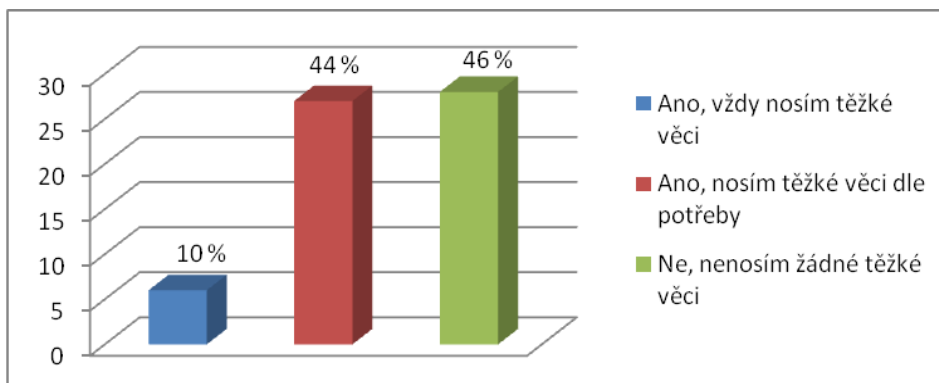
Tab. 9 Dodržování pracovní doby žáků na provozních pracovištích

Ročník	Absolutní četnost				Relativní četnost (%)			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
Ano, pracovní doba je dodržována vždy a všude	18	6	0	1	72	31,6	0	11,1
Ano, pracovní doba je dodržována pouze na některých pracovištích	7	6	8	4	28	31,6	88,8	44,4
Ne, pracovní doba není dodržována na žádném pracovišti	0	7	1	4	0	36,8	11,1	44,4
Celkem	25	19	9	9	100	100	100	100

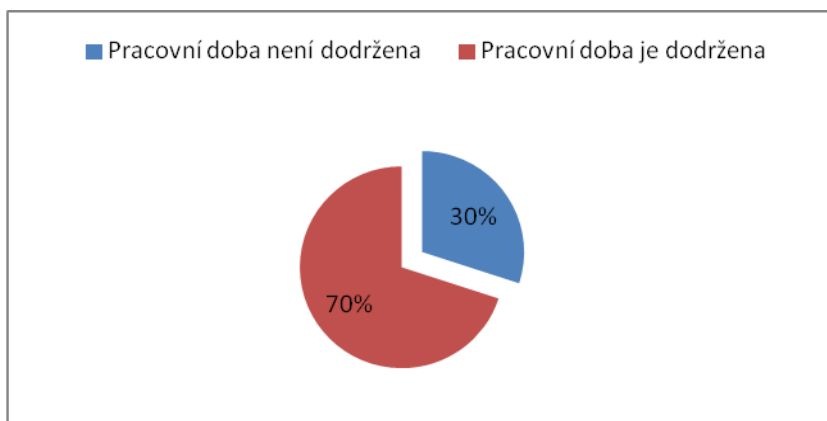
Obr. 27 Dodržují provozní pracoviště pracovní doba žáků

Otázka č. 16 – **Nosíte/přepravujete při odborné praxi těžké předměty, např. bedny s masem, přepravky s nápoji, sudy apod.?** Na tuto položku odpovídali respondenti následovně: 9,8 % (6) respondentů nosí těžké věci vždy, kdy jsou na pracovišti, 44,2 % (27) respondentů nosí těžké věci pouze dle potřeby pracoviště a 45,9 % (28) respondentů nenosí žádné těžké věci na pracovišti. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 28.

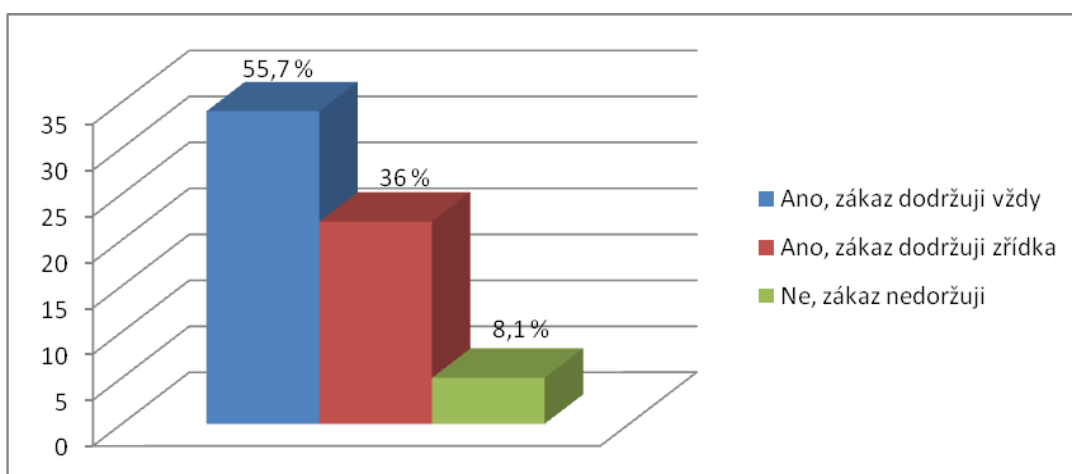
Obr. 28 Nosí žáci těžké věci na provozním pracovišti?

Otázka č. 17 – **Je na praxi v provozu (restaurace, kuchyně) dodržována pracovní doba max. do 22. hodiny?** Z odpovědí jsme se dozvěděli, že v případě 68,8 % (42) respondentů je pracovní doba dodržována, u 29,5 % (18) respondentů však pracovní doba dodržována není. Touto položkou by se měla střední škola zabývat; studenti mladší 18 let totiž nesmí pracovat v noci, tedy od 22 hodiny až do ranních hodin. Mezi jejich pracovní dobou musí být 12 hodinová pauza na odpočinek a spánek. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 29.

Obr. 29 Je na provozním pracovišti dodržována pracovní doba max. do 22. hodiny?

Otázka č. 18 – **Dodržujete v odborném výcviku zákaz nošení ozdobných předmětů, např. náušnice, řetízky, prsteny atd.?** Na tuto položku odpovědělo 55,7 % (34) respondentů, že zákaz nošení ozdobných předmětů dodržuje vždy, 36 % (22) respondentů uvedlo, že zákaz dodržuje zřídka, a 8,1 % (5) respondentů přiznalo, že zákaz nedodržuje nikdy. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 30.

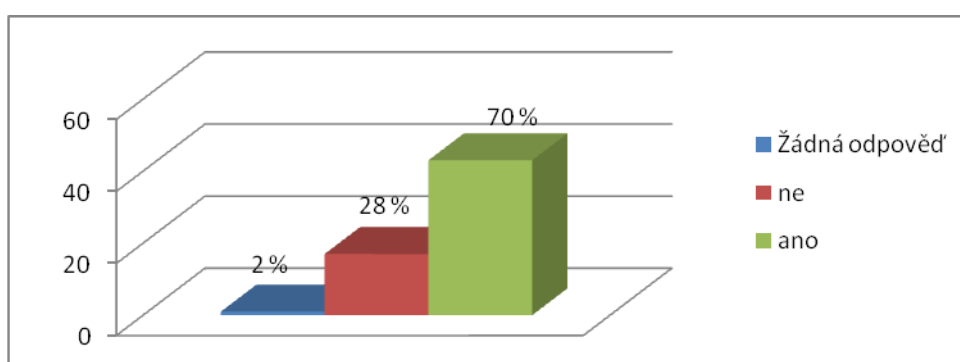
Obr. 30 Dodržení zákazu nošení ozdobných předmětů

Otázka č. 19 – **Kontroluje učitel odborného výcviku při nástupu na každý odborný výcvik, zda nemáte žádné ozdobné předměty, např. náušnice, řetízky, prsteny, atd.?** Z celkového počtu 61 respondentů odpovědělo 70 % respondentů, že učitel kontroluje nošení ozdobných předmětů, 28 % respondentů uvedlo, že učitel zákaz nošení ozdobných předmětů nekontroluje, a 2 % respondentů zane-

chalo tuto otázku bez odpovědi. Více informací uvedeno v tab. 10 a graficky znázorněny na obr. 31.

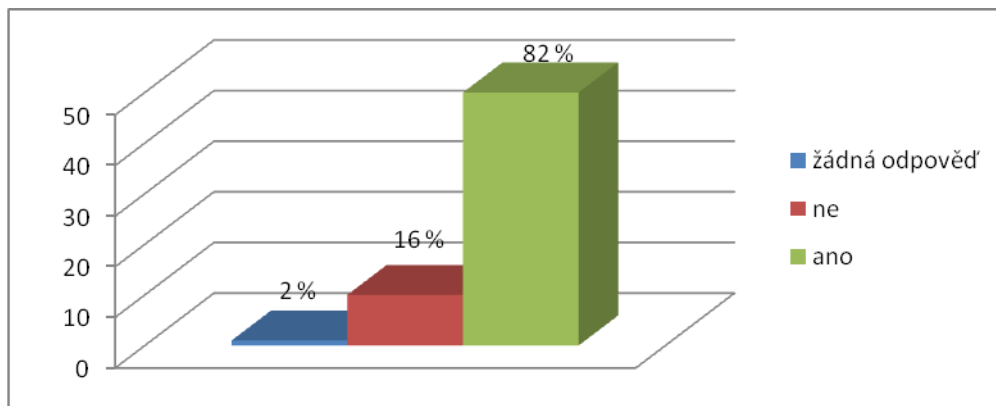
Tab. 10 Kontrolují učitelé zákaz nošení ozdobných předmětů v odborném výcviku?

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	43	70 %
Ne	17	28 %
Žádná odpověď	1	2 %

Obr. 31 Jak často kontroluje učitel odborného výcviku nošení ozdobných předmětů?

Otázka č. 20 – **Informoval Vás učitel o nejčastějších úrazech v odborném výcviku a o tom, jak jim předcházet?** Na poslední položku dotazníku odpovědělo 82 % respondentů, že je učitel o nejčastějších úrazech v odborném výcviku informoval, 16 % respondentů uvedlo, že je učitel o nejčastějších úrazech v odborném výcviku neinformoval, a 2 % respondentů na tuto otázku neodpověděla. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny na obr. 32, doplňující informace jsou uvedeny v tab. 11.

Obr. 32 Informovanost žáků o nejčastějších úrazech

Tab. 11 Informovanost žáků o nejčastějších úrazech

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	50	82 %
Ne	10	16 %
Žádná odpověď	1	2 %

6 Diskuze

Bakalářská práce se zabývá problematikou bezpečnosti práce a ochranou zdraví při práci v rámci odborného výcviku žáků na střední škole ve vybraném oboru vzdělání Hotelnictví.

Teoretická část je zaměřena na problematiku bezpečnosti práce v rámci zaměstnání a v rámci školství z pohledu autorů. Práce se nejvíce věnuje zásadám bezpečnosti práce a osobním ochranným pomůckám v rámci vybraného oboru vzdělání Hotelnictví na střední škole.

Praktická část se zabývá dotazníkovým šetřením, které probíhalo na Integrované střední škole Slavkov u Brna; dotazník byl určen pro žáky oboru vzdělání Hotelnictví a odpovědělo na něj 61 respondentů, 89 % (54) žen a 11 % (6) mužů.

Otázky, jež se zabývají dodržováním pracovní doby žáků, zjišťují, zdali je na pracovištích odborné praxe dodržována pracovní doba. Žáci odpovídali, že na některých pracovištích pracovní doba dodržována není a právě tak není dodržována pracovní doba do 22 hodiny. Ve Školním řádu Integrované střední školy Slavkov u Brna, kde probíhalo dotazníkové šetření, je uvedeno, že v souladu s § 2 vyhlášky č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku, je podmínkou postupu do dalšího ročníku absolvování odborné praxe a učební praxe v plném rozsahu dle ŠVP, kdy na odborné praxi je vyučovací jednotkou vyučovací den, jehož délka je stanovena na 6 vyučovacích hodin, přičemž vyučovací hodina trvá 60 minut. Školní řád dále uvádí, že dopolední vyučování ve vyučovacím dni v denní formě vzdělávání začíná nejdříve ve 7 hodin a odpolední vyučování ve vyučovacím dni v denní formě vzdělávání končí nejpozději ve 20 hodin. V odůvodněných případech může ředitel školy v denní formě vzdělávání určit počátek dopoledního vyučování žáků druhých, třetích a čtvrtých ročníků od 6 hodin a konec odpoledního vyučování žáků třetích a čtvrtých ročníků ve 22 hodin. Přestávky na odpočinek mají žáci na pracovištích shodně s jejich zaměstnanci v souladu s ustanovením zákoníku práce.

Zabezpečení praxe žáků se poskytuje v souladu s platnými předpisy, dle §122 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) v platném znění, vyučovací jednotkou je vyučovací den, jehož délka je stanovena na 6 vyučovacích hodin, přičemž vyučovací hodina trvá 60 minut (Školní řád, 2014, s. 10–11). Na otázku, zda je dodržována pracovní doba na všech pracovištích, odpovědělo 40,9 % respondentů, že pracovní doba je dodržována, ale 19,6 % uvedlo, že se pracovní doba nedodrzuje. U otázky jestli je dodržována pracovní doba na provozních pracovištích do 22 hodiny, odpo-

vědělo 68,8 % respondentů, že pracovní doba je dodržována, ale 25,5 % respondentů uvádělo, že pracovní doba dodržována není. Pokud provozní pracoviště nedodržují pracovní dobu žáků, může docházet k tomu, že žáci nebudou mít dostatečný odpočinek mezi pracovní náplní. Z nedostatečného odpočinku může žák snadněji přijít k pracovnímu úrazu; například by se mohl opařit horkou vodou nebo uklouznout na mokré podlaze. Dle mého názoru by této skutečnosti měla škola věnovat větší pozornost. Na otázku, zda byli informováni o nejčastějších úrazech, odpovědělo 82 % žáků, že o nejčastějších úrazech byli informováni. Učitel je tedy musel informovat i o tom, že většina úrazů se může stát nejen z nedostatečného spánku a odpočinku, ale také z jejich nepozornosti a hlavně z nedodržování zásad bezpečnosti práce v odborném výcviku. Učitel by měl být povinen žáky informovat, aby i žáci měli představu o tom, co by se mohlo jejich vlastní nepozorností stát.

Další otázky dotazníku jsou zaměřené na zásady bezpečnosti práce v daném odborném výcviku ve vybraném oboru vzdělání Hotelnictví. Stěžejní jsou zásady dodržování bezpečnosti práce a informovanost žáků. Neméně důležité je zjištění, zda jsou žáci držiteli zdravotního průkazu. Podstatné je, aby učitel žáky informoval o skutečnosti, že bez zdravotního průkazu mohou být vykázáni z provozního pracoviště gastronomie. 100 % žáků odpovědělo, že jsou držiteli zdravotního průkazu. Bez zdravotního průkazu a zdravotní způsobilosti by žáci nemohli vykonávat odbornou praxi ani ve škole a už vůbec na provozním pracovišti. Učitel informoval 82 % žáků o tom, že bez zdravotního průkazu mohou být vykázáni z pracoviště.

Důležitou informací pro žáky oboru vzdělání Hotelnictví je také fakt, že na provozních pracovištích a pracovišti školy, kde probíhá jejich praktické vyučování/odborný výcvik, musí mít osobní ochranné prostředky, jimiž se rozumí osobní ochranný oděv (číšnický oblek, kuchařský rondon) a osobní ochranné pomůcky (utěrka, příručník). Co se těchto skutečností týče, 74 % respondentů odpovědělo, že byli učitelem seznámeni s osobním ochranným oděvem i osobními ochrannými pomůckami. Dle školního řádu vybrané střední školy oboru vzdělání Hotelnictví uvádí školní řád, že žáci mají zakázáno z hlediska bezpečnosti žáků v odborném výcviku „dle čl. 11 odst. 3 metodického pokynu MŠMT ČR čj. 37 014/2005-25 z důvodu bezpečnosti a hygieny práce v době praktického vyučování (odborný výcvik, učební a odborné praxe) a v době vyučování tělesné výchovy používat ozdobné a jinak nevhodné a nebezpečné předměty (náušnice, prsteny, řetízký, náramky, náhrdelníky, piercing, aj.), nosit do školy předměty ohrožující zdraví a bezpečnost žáků a zaměstnanců školy“ (Školní řád, 2014, s. 4). Na otázku, zda žáci dodržují tento zákaz, reagovalo kladně 56 % respondentů a pouze 8 % respondentů uvedlo,

že zákaz nedodrží. Dodržování tohoto zákazu je velmi důležité. Žáci, kteří pracují na pracovišti kuchyně, by mohli pomocí ozdobných předmětů (např. pomocí náramku na ruce) přenést do jídla smetí nebo vlas. Taková událost by mohla rozčítit hosty, kteří by takové jídlo jedli. Nošení ozdobných předmětů v kuchyni je tedy nehygienické.

Na základě studia odborné literatury, zákonů, vyhlášek, které se zabývají problematikou bezpečnosti práce a zásadami odborného výcviku vybraného oboru vzdělání Hotelnictví, po vyhodnocení dotazníkového šetření docházím k závěru, že problematika bezpečnosti práce je velmi řešenou tematikou na všech středních školách. Střední školy, jež poskytují svým žákům odborný výcvik nejen v rámci budov školy, ale i na provozních pracovištích, by se měly více zaměřovat na informovanost žáků, jejich školení o bezpečnosti práce, poskytovat jim dostatečné informace o jejich právech a povinnostech, ale také vhodné školení, ukázkové hodiny bezpečnosti práce nebo je informovat o závažných úrazech, které se staly během odborného výcviku. Žáci si pak mohou mnohem lépe představit rizika, jež mohou nastat během jejich nevhodného chování.

7 Doporučení pro pedagogickou praxi

Po prostudování odborné literatury a všech dostupných zdrojů, které se zabývají bezpečností práce v rámci zaměstnání, ale také ve školství, a na základě vyhodnocení dotazníků bych chtěla doporučit vybrané střední škole následující.

Škola by se měla více zaměřit na informovanost žáků o bezpečnosti práce. Školení odborného výcviku učitelé provádějí, ale někteří studenti informace získané na základě školení považují za nedostatečné.

Jako zásadní doporučení pro vybranou střední školu vidím, že by se škola měla více zaměřit na dodržování pracovní doby studentů, 30 % studentů totiž na základě dotazníkového šetření odpovědělo, že není dodržována pracovní doba do 22 hodiny, a 18 % studentů uvedlo, že pracovní dobu dodržují pouze některá pracoviště. Podle zákoníku práce mohou osoby mladší 18 let pracovat pouze určitou pracovní dobu a mezi pracovní dobou musí být alespoň 12 hodinová pauza, dále nezletilá osoba nesmí pracovat déle než do 22 hodiny.

Vzhledem k tomu, že je na vybrané střední škole velké procento studentek, je záhodno, aby si škola více hlídala, zda studentky nenosí žádné těžké věci nad limit, který je stanovený příslušnou vyhláškou. V dotazníku odpovědělo 9,8 % respondentů, že těžké věci nosí vždy, když jsou na pracovišti, a 44,2 % respondentů (žen) uvedlo, že nosí těžké věci vždy nebo vždy, když je potřeba. Tuto skutečnost zakazuje vyhláška č. 288/2003 Sb., která udává předpis uvádějící práce zakázané ženám a mladistvým.

Dalším doporučením pro střední školu je, aby školení o bezpečnosti práce prováděl bezpečnostní technik minimálně jedenkrát ročně. Bezpečnostní technik je osoba pověřená zajišťovat úkoly a rizika v rámci bezpečnosti práce, je osobou znalou ve všech bezpečnostních předpisech, žáky může informovat o všech rizicích, vysvětlí jim veškerá jejich práva a povinnosti, které k nim má škola, dojde-li k nějakému úrazu apod.

Dále bych střední škole chtěla doporučit, aby žákům kromě zápisu do sešitu o poučení bezpečnosti práce poskytla i formulář se základními bezpečnostními pravidly, jak se chovat na pracovišti odborného výcviku. Tento formulář by byl poskytnut každému žákovi hned v prvním ročníku, v dalších ročnících by se obměňoval dle nových vyhlášek nebo pravidel bezpečnosti práce.

8 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo objasnit problematiku bezpečnosti práce v odborném výcviku vybraného oboru vzdělání Hotelnictví. Práce byla rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část práce se zabývala studiem odborných zdrojů, jakými byla odborná literatura zaměřena na problematiku bezpečnosti práce v rámci zaměstnání, ale i v rámci školství, odborná literatura zaměřena na obor vzdělání Hotelnictví. Pro zpracování teoretické části práce byly důležitými zdroji zákony, vyhlášky a nařízení vlády, které se zabývají bezpečností práce, právy a povinnosti žáků nebo zaměstnavatelů. Na základě analýzy, syntézy a porovnávání získaných dostupných zdrojů se podařilo naplnit cíle bakalářské práce, jimiž bylo vysvětlení problematiky bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, objasnění základních pojmů týkajících se bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, klasifikace bezpečnosti a ochrany zdraví ve školství, objasnění problematiky bezpečnosti práce ve vybraném oboru střední školy a vysvětlení problematiky dodržování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví ve školství a seznámení s materiálním vybavením pracoviště odborného výcviku oboru vzdělání Hotelnictví.

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na dotazníkové šetření. V jejím rámci bylo uskutečněno vlastní průzkumné šetření, pro které byl sestaven vlastní dotazník. Průzkumné šetření bylo uskutečněno u žáků vybrané střední školy oboru vzdělání Hotelnictví. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda probíhá školení o bezpečnosti práce na vybrané střední škole, kdo školení o bezpečnosti práce provádí, zda jsou dodržovány zásady bezpečnosti práce. Vyhodnocením dotazníku se podařilo naplnit cíle průzkumného šetření.

Po zpracování bakalářské práce se domnívám, že se mi podařilo naplnit všechny stanovené cíle.

9 Seznam použité literatury

- BOZP ve školství. In: envipo.cz [online]. 2012, [cit. 2014-10-08] Dostupné z: <http://www.envipo.cz/bozp-ve-skolstvi-0/>
- BRÁCHA, J., LANGER, F. *Školení, informace a pokyny*. In: BARON, Ladislav. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v malých a středních podnicích: příručka pro zaměstnavatele*. 1. vyd. Praha: Tigis, 2003, 75 s. ISBN 80-7071-212-0.
- BRÁCHA, J., LANGER, F., *Pracovní úrazy*. In: BARON, Ladislav. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v malých a středních podnicích: příručka pro zaměstnavatele*. 1. vyd. Praha: Tigis, 2003, 75 s. ISBN 80-7071-212-0.
- BUREŠOVÁ, Pavla. *Vybrané kapitoly z hotelnictví a gastronomie*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 153 s. ISBN 978-80-7478-498-9.
- ČEPEK, Pavel, Ivan ŠVANDA a Adolf KODÝTEK. *Mistr a učeň: jak vychovávat učně v odborném výcviku?* 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, 159 s.
- ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Eurounion, 1997, 154 s. ISBN 80-85858-50-9.
- GRAFIKO: Bezpečnostní tabulky. [online]. 2014, [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.grafiko.cz/cs/tech-bezpecnostni-znaceni.php>
- HANÁKOVÁ, Eva a Oldřich MATOUŠEK. *Hygiena práce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006, 154 s. ISBN 80-245-1116-9.
- HOLUB, Jiří. *Předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. In: LUKAVSKÝ, Zdeněk. *Bezpečnost práce: pro účastníky školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: sborník přednášek*. Brno: Dům techniky ČSVTS, 1987, 80 s.
- CHARVÁTOVÁ, Lenka. *Bezpečnost a ochrana zdraví ve školství*. In: *Prevence rizik, úrazů a negativních projevů chování dětí a mládeže: příspěvky, názory, fakta a přístupy k problematice: projekt "Mediální a osvětové nástroje kultivace lidských zdrojů" Výzkumného záměru VÚBP, v.v.i. "BOZP - zdroj zvyšování kvality života, práce a podnikatelské kultury"*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2008, 130 s. ISBN 978-80-86973-19-7.
- IVT IMUNO: In-vitro technology. [online]. 2009 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: http://www.ivtimuno.com/pro/katalog?page=shop.product_details&product_id=100&flypage=flypage-ask.tpl&pop=0

- JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: [podle právního stavu k 25. 4. 1999]*. Olomouc: ANAG, 1999, 126 s. ISBN 80-7263-006-7.
- KABELKOVÁ, Zdenka. *Bezpečnost, hygiena a psychologie práce*. Brno, 1973.
- LICHOVNÍKOVÁ, Dagmar. *Zákoník práce pro školy a školská zařízení: změny v souvislosti s novým občanským zákoníkem s výkladem*. 2., aktualiz. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 2014, 388 s. ISBN 978-80-903823-9-8.
- LOVEČEK, Karel. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: školství: metodická příručka*. Rožnov pod Radhoštěm: Rožnovský vzdělávací servis, 1995, 114 s.
- MASTER, *Školní řád, hodnocení výsledků vzdělání* [online]. Slavkov u Brna: Střední integrovaná škola, 2014, 21. 8. 2014, [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://www.iss-slavkov.eu/index.php/2012-11-23-08-17-18/downloads/category/downloads/rady-skoly?id=108>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 65-42-M/01* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2007, 21. 8. 2007, [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/uvod1.htm>
- MUSIL, Miroslav. *Bezpečnost a ochrana před riziky*. In: ŠPERKOVÁ, Radka a Petra KŮDELOVÁ. *Nové trendy v gastronomii, hotelnictví a cestovním ruchu: sborník příspěvků ze sedmé mezinárodní vědecké konference: 24. dubna 2014*. Brno: Vysoká škola obchodní a hotelová, c2014, 317 s. ISBN 978-80-87300-55-8.
- NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce, neboli, O čem je současná BOZP*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 258 s. ISBN 978-80-7357-556-4.
- NEUGEBAUER, Tomáš. *Průvodce problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: BMSS-Start, 2010, 79 s. ISBN 978-80-86140-62-9.
- NOVÁK, Petr. *Bezpečnost a ochrana zdraví z hlediska školství*. In: *Prevence rizik, úrazů a negativních projevů chování dětí a mládeže: příspěvky, názory, fakta a přístupy k problematice: projekt "Mediální a osvětové nástroje kultivace lidských zdrojů" Výzkumného záměru VÚBP, v.v.i. "BOZP - zdroj zvyšování kvality života, práce a podnikatelské kultury"*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2008, 130 s. ISBN 978-80-86973-19-7.
- OTÁHAL, Antonín. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: (bezpečnostní a hygienická rizika)*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-Technická univerzita, 1996, 122 s. ISBN 80-7078-315-x.

- Papu.ssss.: Odborné učebny. [online]. 2014 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://papu.ssss.cz/fotogalerie/2014/ucebny/index.html>.
- PRACHAŘ, Jan. *Bezpečnost práce ve školství*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009, 96 s. ISBN 978-80-7314-177-6.
- ROMANĚNKO, Jan a Pavel SKÁCELÍK. *Legislativa BOZP ve školství: Kompletní přehled, úplná dokumentace, výklady, příklady pro praxi; Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školství, BOZ dětí, žáků a studentů; Požární ochrana ve školství; Spisová služba ve školství*. Praha: Soudy, 2008-. Periodicita není známa.
- ROMANĚNKO, Jan. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školské praxi*. 1. vyd. Karviná: Paris, 2006, 316 s. ISBN 80-903817-0-7.
- RUDOLF, Ladislav. *BOZP ve školských zařízeních*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013, 77 s. ISBN 978-80-7464-374-3.
- SALAČ, Gustav. *Stolničení*. Vyd. 2. - dotisk. Praha: Fortuna, 2001, 217 s. ISBN 80-7168-752-9.
- SEDLÁČKOVÁ, Hana a Pavel OTOUPAL. *Technologie přípravy pokrmů: učebnice pro střední odborné školy a pro hotelové školy: [učebnice pro obory SOU kuchař - kuchařka, kuchař - číšník a pro hotelové školy]*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Fortuna, 1998, 85 s., [8] s. il. na příl. ISBN 80-7168-571-2.
- STEJSKALOVÁ, Pavla. *Didaktika praktického vyučování obchodu a služeb: určeno pro studenty oboru Učitelství praktického vyučování*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 120 s. ISBN 978-80-210-6456-0.
- Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice: *Nová cvičná kuchyně pro kuchaře*. [online]. 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.sours.cz/nova-cvicna-kuchyne-pro-kuchare-4-9-2008/gs-10289/p1=35877>
- ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy ČSN OHSAS 18001:2008*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7263-551-1.
- ŠIŠKA, Michal. *Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. In: *bezpecnostprace.info* [online]. 2014, 7. 1. 2014, [cit. 2014-10-08]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>
- URBAN, Jiří. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*. In: *msmt.cz* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014, 10. 01. 2014 [cit. 2014-11-28] Do-

- stupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci?highlightWords=bezpe%C4%8Dnost+pr%C3%A1ce>
- Vyhláška 400/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění vyhlášky č. 374/2006 Sb. *Sbírka zákonů*, roč. 2009, částka 129, s. 6649.
- Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání. *Sbírka zákonů*, roč. 2003, částka 97, s. 5850 – 4823.
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. *Sbírka zákonů*, roč. 2005, částka 17, s. 388.
- WESTE [online]. 2014, 28. 10. 2014, [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://www.weste.cz>
- Zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví. *Sbírka zákonů*, roč. 2000, částka 74, s. 3628.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. *Sbírka zákonů*, roč. 2006, částka 84, s. 3199.
- Zákon č. 309/2006 Sb., zákon kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). *Sbírka zákonů*, částka 96, s. 3790 – 3791.
- Zákon č. 309/2006 Sb., zákon kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). *Sbírka zákonů*, roč. 2006, částka 96, s. 3791.
- Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Sbírka zákonů*, roč. 2004, částka 190, s. 10272.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Sbírka zákonů*, roč. 2012, částka 33, s. 1335.

Přílohy

A Záznam o úrazu (dítěte, žáka, studenta)

Vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta

Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (název, sídlo, IČ):		ZÁZNAM O ÚRAZU (DÍTĚTE, ŽÁKA, STUDENTA)	
Škola, školské zařízení (např. ZŠ, SŠ):		Pořadové číslo záznamu o úrazu/školní rok: Byl záznam vyhotoven na žádost?	
Jméno a příjmení zraněného:		Datum narození:	Třída, ročník:
Místo trvalého pobytu zraněného:	Jméno, příjmení a místo trvalého pobytu zákonného zástupce:		
Datum úrazu:	Čas:	Místo:	Zákonný zástupce vyrozuměn: Datum: Čas: Způsob:
Zdravotnické zařízení, kde byl zraněný ošetřen, léčen:		Šlo o úraz smrtelný? Datum úmrtí:	
Popis události: Zraněná část těla: Předpokládaná příčina úrazu: Lze předpokládat zavinění zraněného/jiné osoby?: Věc, kterou bylo zranění bezprostředně způsobeno: Preventivní opatření, které mělo úrazu předejít a bylo školou nebo školským zařízením přijato v době před úrazem:		Druh činnosti: 1. vyučovací hodina 2. přestávka 3. praktické vyučování nebo praktická příprava 4. péstitelské práce, praktické činnosti a dílny 5. tělesná výchova – skupinová činnost 6. tělesná výchova – individuální činnost 7. školní výlet 8. sportovní akce a soutěže 9. kurzy plavání, lyžování a sportovně-turistické kurzy 10. jiné činnosti	
Byl úraz způsoben nebo ovlivněn jinou osobou (jméno, příjmení, místo trvalého pobytu) či vznikl následkem spolupůsobení přírodních živlů nebo zvířat?			
Jména, příjmení a podpisy svědků:			
Datum sepsání záznamu:	Jméno, příjmení, funkce a podpis osoby vykonávající dohled v době úrazu:	Podpis zraněného (umožňuje-li to jeho stav):	Jméno, příjmení a podpis vedoucího zaměstnance, razítko:
Aktualizace Datum:	Byla poskytnuta náhrada za bolest? Byla poskytnuta náhrada za ztížení společenského uplatnění? Jedná se o úraz smrtelný? Datum úmrtí:	Jméno, příjmení a podpis vedoucího zaměstnance, razítko:	

B Dotazník

Dotazník pro studenty středních škol oboru Hotelnictví

Dobrý den,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který se zabývá problematikou bezpečnosti práce v odborném výcviku na střední škole. Vyberte prosím vždy jednu odpověď, která nejvíce vystihuje Vaši odpověď, a zakroužkujte ji. U vybraných otázek postupujte podle pokynů uvedených v závorce. Dotazník je anonymní. Děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas.

Barbora Břeňová

Studentka Učitelství odborného výcviku a praktického vyučování, Mendelova univerzita ICV

1. Který navštěvujete ročník?
 - a) 1. ročník
 - b) 2. ročník
 - c) 3. ročník
 - d) 4. ročník

2. Vaše pohlaví:
 - a) Muž
 - b) Žena

3. Pokud už jste byl/a poučen/a o bezpečnosti práce dříve než ve škole, na které aktuálně studujete, tak prostřednictvím koho nebo čeho? (Označit můžete i více odpovědí)
 - a) Informovala mě rodina
 - b) Informoval mě provozovatel restaurace, kuchyně nebo jiného zařízení (např. brigáda)

- c) Informace jsem získal/a prostřednictvím informačních letáků ve škole nebo někde jinde
- d) Informoval mě lékař např. při události související s nehodou, úrazem, který se stal ve škole nebo v rodině
- e) Informoval mě učitel na základní škole
- f) Poučil mě někdo jiný (uved'te kdo):
.....
.....
.....
.....
- g) Před nástupem na střední školu nebyl/a o bezpečnosti práce poučen/a

4. Jste držitelem zdravotního průkazu?

- a) Ano
- b) Ne

5. Byl po Vás vyžadován zdravotní průkaz před nástupem do potravinářského provozu?

- a) Ano
- b) Ne

6. Seznámil Vás učitel odborného výcviku s tím, že v případě zjištění, že zdravotní průkaz nemáte, můžete být vykázáni z pracoviště?

- a) Ano
- b) Ne

7. Zúčastnil/a jste se školení o bezpečnosti práce v odborném výcviku na začátku školního roku nebo kdykoliv během roku každého studovaného ročníku?
- a) Ano
 - b) Ne
8. Kdo prováděl školení o bezpečnosti práce na střední škole? (Označit můžete více odpovědí)
- a) Školení provedl učitel odborného výcviku
 - b) Školení provedla osoba pověřená (bezpečnostní technik)
 - c) Jiná osoba (uved'te kdo):
.....
.....
.....
.....
9. V jaké formě s Vámi učitel odborného výcviku sepsal zápis o školení bezpečnosti práce?
- a) Zápis byl proveden do sešitu
 - b) Zápis byl proveden na samostatném čistém listu papíru
 - c) Zápis byl proveden na speciálním formuláři
 - d) Zápis byl proveden jiným způsobem (uved'te příklad):
.....
.....
.....
 - e) Zápis nebyl proveden

10. Jak často provádí poučení o bezpečnosti práce učitel odborného výcviku? (Zvolit můžete i více odpovědí)

- a) Na začátku každého školního roku
- b) Jedenkrát ročně, ale ne začátku roku
- c) Několikrát do roka např. při nové práci
- d) Při každé hodině odborného výcviku
- e) Jiná odpověď:

.....
.....
.....
.....

11. Seznámila Vás škola nebo učitel odborného výcviku, cvičení, učební praxe s ochrannými pomůckami, ochranným oděvem nebo oděvem, který je předepsaný pro danou práci?

- a) Ano, byl/a jsme seznámen/a s ochranným oděvem i ochrannými pomůckami
- b) Ano, byl/a jsme seznámen/a pouze s ochranným oděvem
- c) Ano, byl/a jsme seznámen/a pouze s ochrannými pomůckami
- d) Ne, nebyl/a jsme seznámeni ani s ochranným oděvem, ani s ochrannými pomůckami

12. Byl/a jste seznámen/a při nástupu na odbornou praxi do provozu s pracovištěm, byl/a jste proškolen/a o bezpečnosti práce?

- a) Ano
- b) Ne

13. Podepsal/a jste na provozním pracovišti, že jste byl/a poučen/a o bezpečnosti práce?

- a) Ano
- b) Ne

14. Myslíte si, že Vám škola poskytla dostatečné informace o bezpečnosti práce?
- a) Ano
 - b) Ne
15. Je dodržována pracovní doba (6 hodin práce a půlhodinová přestávka na oběd) na odborných praxích v provozu (restaurace, kuchyně, cestovní kancelář)?
- a) Ano, pracovní doba je dodržována vždy na všech pracovištích
 - b) Ano, pracovní doba je dodržována pouze na některých pracovištích
 - c) Ne, pracovní doba není dodržována na žádném pracovišti
16. Nosíte/přepravujete při odborné praxi těžké předměty, např. bedny s masem, přepravky s nápoji, sudy apod.?
- a) Ano, nosím těžké věci, vždy když jsme na pracovišti
 - b) Ano, nosím těžké věci dle potřeby
 - c) Ne, nenosím žádné těžké věci
17. Je na praxi v provozu (restaurace, kuchyně) dodržována pracovní doba max. do 22. hodiny?
- a) Ano
 - b) Ne
18. Dodržujete v odborném výcviku zákaz nošení ozdobných předmětů, např. náušnice, řetízky, prsteny atd.?
- a) Ano, zákaz dodržuji při každé hodině odborného výcviku
 - b) Ano, zákaz dodržuji zřídka
 - c) Ne, zákaz nedodržuji

19. Kontroluje učitel odborného výcviku při nástupu na každý odborný výcvik, zda nemáte žádné ozdobné předměty, např. náušnice, řetízky, prsteny, atd...?

a) Ano

b) Ne

20. Informoval Vás učitel o nejčastějších úrazech v odborném výcviku a o tom, jak jim předcházet?

a) Ano

b) Ne

Děkuji Vám za Váš čas a vyplnění dotazníku.